

 **Laiškai
lietuviams**

balandis/april 1982

LINKSMI SU PRISIKĖLUSIU KRISTUM	109	P. Daugintis, S.J.
KRISTUS - PASAULIO CENTRAS	112	Juozas Vaišnys, S. J.
EILĖRAŠČIAI	115	Ada Karvelytė
ŽVILGSNIS Į PUOLUSĮ ANGELĄ	116	Anicetas Tamošaitis, S.J.
KRIKŠČIONIŲ VIENYBĖ	119	Chiara Lubich
ANTRAS LAIŠKAS LIETUVIAMS IŠ JERUZALĖS	120	Nijolė Jankutė
O, KAD GALĖČIAU PRADĖTI GYVENIMĄ IŠ NAUJO. . .	131	Vytautas Kasniūnas
ŠEIMA — ŽMONIJOS MOKYTOJA IR AUKLĖTOJA	135	Jonas Miškinis
KNYGAS VERČIANT . . .	137	Nijolė Jankutė
TĖVYNĖJE	138	Gediminas Vakarīs
KALBA	142	Juozas Vaišnys, S.J.
TRUMPAI IŠ VISUR	143	J. Pr.

Šis numeris iliustruotas nuotraukomis iš “Laiškų lietuviams” ekskursijos. Viršelio nuotrauka — Algirdo Grigaičio.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$8.00, single copy 80 cents. Second class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing offices.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1982 / BALANDIS - APRIL / VOLUME XXXIII, NO. 4

LINKSMI SU PRISIKĖLUSIU KRISTUM

P. DAUGINTIS, S.J.

Vėl sveiki sulaukėme šventų Velykų, tų linksmų, didžiųjų švenčių. Tai didžiausia krikščionių šventė. Velykose švenčiame labai svarbius didžiuosius dalykus. Velykos — tai iškilmingas Kristaus garbingo ir džiaugsmingo prisikėlimo minėjimas. Tai nuostabios *Velykų paslapties* šventimas. Čia daug kas mums nesuprantama: kaip Kristus, visagalio Dievo Sūnus, kenčia, leidžia save kankinti; kaip Kristus, gyvasis Dievas, gali mirti; kaip Kristus, tikras žmogus, gali po trijų dienų prisikelti iš kapo? Tačiau ta Velykinė paslaptis mums teikia išganyką, dievišką amžiną gyvenimą. Tai tikėjimo tiesa, antgamtinė tikrovė. Mes ją stebimės ir garbiname Dievą: "O, koks nuostabus yra mums tavo gerumas! Kokia neįkainojama tavo dieviškos meilės didybė — vergui atpirkti savo Sūnų atidavei" (Velykų vigilijos himnas).

Velykos — tai Kristaus "pascha" — perėjimas iš kančios ir mirties į perkeistą, garbingą dievišką ir laimingą gyvenimą. Tai primena žydų Velykas — kasmetinį minėjimą, kaip izraelitai buvo išgelbėti iš Egipto vergijos ir pervesti per Raudonąją jūrą. Tai yra ir mūsų, krikščionių, "pascha" — perėjimas iš mirties ir nuodėmės vergijos į atnaujintą Dievo vaikų gyvenimą, į prisikėlimą drauge su prisikėlusiu Kristum.

Visą tą sudėtingą, labai reikšmingą Velykų švenčių turinį tikinčiųjų bendruomenė, Katalikų Bažnyčia, perduoda saviesiems *Velykų tridieniu*, kuris prasideda Didžiojo ketvirtadienio vakarą ir baigiasi Velykų sekmadienį.

Didžiojo ketvirtadienio vakarinėmis mišiomis, Viešpaties vakariene, minimas Eucharistijos įsteigimas. Daug tikinčiųjų jose dalyvauja, priima šv. Komuniją ir kartais net iki vidurnakčio adoruoja Jėzų Švenčiausiame Sakramente, išstatytą ant altoriaus. Jie garbina Jėzų ir jo nuostabią meilę, tapusią mums nuolatinio jo kryžiaus aukos sudabartinimu, dvasiniu maistu ir artu-

"Laiškų lietuviams" ekskursijos dalyviai prie Jėzaus kapo.

mu. Todėl suprantamas jau nuo senų laikų Bažnyčios paprotys ir liepimas: "Eik išpažinties bent kartą metuose ir apie Velykas priimk Švenčiausiąjį Sakramentą".

Didįjį penktadienį Bažnyčia skaitymais, šv. kryžiaus ir Nukryžiuotojo pagerbimu bei iškilmingais už visus žmones maldavimais vaizdžiai mums primena Kristaus kančią, nusakančią Dievo teisingumą, nuodėmės baisumą ir begalinį Išganytojo gailestingumą. Tie keturi dalykai aidės per visą Velykų laikotarpį: "Išganytojau brangiausias, atpirkai mus, maloniausias, Aleliuja"; ir per visus metus: "Dievo Avinėli, kuris naikini pasaulio nuodėmes, pasigailėk mūsų!"

Didįjį šeštadienį ta pati gailesčio ir užjaučiančios meilės dvasia vyrauja, budint prie Išganytojo kapo. Ji keičiasi *Velykų vigilijos metu*. Velykų vigilijos apeigos yra sudarytos pirmaisiais krikščionybės amžiais, kai Velykų naktį būdavo krikštijami naujaitikiai. Pirmiausia krikštijamiesiems skiriami gausūs Šv. Rašto skaitymai, giesmės, apeigos. Po II Vatikano susirinkimo atnaujinus šios vigilijos šventimą Velykų naktį ir vaikų bei suaugusiųjų krikštijimą, Velykų vigilija tampa vaikui išpūdingu pergyvenimu: krikštas, su juo susijusios tiesos ir malonės.

Velykų vigilijos apeigose pirmiausia iš naujos pašventintos ugnies uždegama Velykų žvakė, simbolizuojanti Kristų. Nuo jos visi tikintieji užsidega savo žvakes. Vis aukštesniu tonu skamba giesmė: "Kristus mums šviečia!" Vis stiprėja atsakymas: "Dėkojame Dievui!"

Paskui kunigas iškilmingai gieda Linksmąją Velykų naujieną: "Tesugaudžia šventieji trimitai, skelbdami didžiojo Valdovo pergalę. Tesilinksmina ir žemė, akinančiais spinduliais nušviesta, ir amžinojo Valdovo šviesoje paskendusį težino, kad pasaulyje jau nebėra tamsos! Jo vienatinis Sūnus, Jėzus Kristus, mūsų Viešpats, atlygino už mus. Jo brangusis kraujas nuplovė senuoju nusi kaltimu užtrauktą bausmę".

Toliau tame himne ir skaityme iš Išėjimo knygos (14,15...) nusakoma žydų "pascha", o skaitymu iš apaštalo Pauliaus

laiško Romiečiams (6,3-11) — krikščionių pascha": "Argi nežinote, jog mes visi, pakrikštytieji Jėzuje Kristuje, esame pakrikštyti jo mirtyje? Taigi krikštu mes esame kartu su juo palaidoti mirtyje, kad, kaip Jėzus buvo prikeltas iš numirusių Tėvo šlovina galia, taip ir mes pradėtume gyventi atnaujintą gyvenimą. Jeigu mes esame mirę su Kristumi, tikime ir gyvensių su Juo".

Pats Kristus paskelbė: "Kas valgo mano kūną ir geria mano kraują, tas turi amžinąjį gyvenimą, ir aš jį prikelsiu paskutinįją dieną".

Su triskart besikartojančiu linksmu Aleliuja giedama psalmė ir skaitoma Evangelija išpūdingai skelbia Kristaus prisikėlimą su atnaujintu, garbinga kūnu ir dvasia, skelbiamas paguoda ir džiaugsmą teikiantis jo pasirodymas moterims.

Toliau seka labai prasmingomis maldomis krikšto ar bent velykinio vandens pašventinimas ir krikšto apeigos, jei yra krikštinamųjų. Krikštijama panardinant į vandenį (Rytų Bažnyčios apeigos), ar užpilant vandenį ant galvos (Vakarų Bažnyčioje). Tai gerai simbolizuoja mirimą su Kristumi bei nusivalymą, o iškėlimu iš vandens ar iš krikštyklos — atsikėlimą, atgijimą, atgimimą Dievo vaikais.

Krikšto prasmę tikintiesiems gerai primena krikšto pažadų atnaujinimo apeigos. Jose, kaip ir krikšte, vėl atsižadama piktosios dvasios, jos darbų ir vilionių, išreiškiamas tikėjimas ir pasitikėjimas Dievu Tėvu, Dievo Sūnumi ir Šventąja Dvasia. Nuskaistinio ženklo tikintieji pašlakstomi krikšto ar velykiniu vandeniu.

Mes, lietuviai katalikai, anksčiau turėjome gražų paprotį budėti meldžiantis ir giedant visą Velykų naktį bažnyčioje. Dabar taip pat kai kur būna Prisikėlimo apeigos ankstų Velykų rytą. Mūsų protėviams ir tėvams ilgus dešimtmečius tai išreiškė maždaug tą pačią mintį, ką dabar išreiškia Velykų vigilija, ką giedame tradicinėje Velykų giesmėje: "Linksmą dieną mums nušvito. Visi troškom džiaugsmo šito: kėlės Kristus, mirtis krito! Aleliuja, Aleliuja! Geluonį mirties išrovė, nuodėmes mūsų nu-

KRISTUS— PASAULIO CENTRAS

JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

Kartą teko kalbėti su pašto tarnautoju, kuris džiaugėsi, kad tarnyba pašte jam padėjusi surasti tikrąjį tikėjimą.

— Per mano rankas, — pasakojo paštininkas, — kasdien pereina tūkstančiai laiškų iš įvairių pasaulio kraštų. Štai vieną šių metų popietę sėdžiu prie laiškais apkrauto stalo. Iš antspaudų galėjau matyti, kada ir iš kur jie buvo išsiųsti. Čia buvo laiškų iš Europos, Azijos, Afrikos, Australijos, iš Indijos, Kinijos, iš Sovietų Sąjungos ir iš kitų pasaulio kraštų. Vokai buvo išmarginti įvairių rašysenų adresais, apklijuoti įvairiaspalviais pašto ženklais, užantspauduoti įvairių valstybių antspaudais. Bet kiekviename antspaude buvo tas pats skaičius — 1982. Tiek daug kartų buvau šį skaičių matęs ir pats rašęs, bet dabar jis mane lyg elektros srovė sukrėtė ir privertė pagalvoti, ką tas skaičius reiškia. 1982. Tiek metų praėjo nuo Kristaus gimimo. Ir nuostabu, kad tai pripažįsta ne tik krikščionys, bet ir žydai, mahometonai, stabmeldžiai. Metus nuo Kristaus gimimo skaičiuoja ne tik jo sekėjai, bet ir tie, kurie jo nenori pripažinti, kurie prieš jį ko-

voja, kurie religiją vadina žmonijos opiumu. Taip, Kristus yra visos žmonijos centras. Apie jį, lyg apie ašį, sukasi pasaulio gyvenimas. Kiekvienas žmogus, nori ar nenori, turi jį pripažinti.

Ši mintis paštininkui atvėrė akis ir parodė kelią į tikrąjį tikėjimą.

Kristus yra lyg šiaurės polius, į kurį, kaip magneto adatėlė, krypsta kiekvieno žmogaus širdis. Tik prievarta galima ją kitur nukreipti. Vos tik sutvertas, bet jau Dievo malonę praradęs, žmogus suprato, kad vienintelis jo išganymas yra Kristus, paties Dievo žmonijai žadėtas. Žmogus jo laukė laukė tūkstančius metų, kaip išdžiūvusi žemė gaivinančio ir gyvybę grąžinančio lietaus. "Rasokite dangus iš aukštybių ir išlykite mums Išganytoją" — buvo mėgstamiausia žmonijos malda.

Po ilgo, ilgo laukimo Kristus atėjo. Ir ne tuščiomis rankomis jis atėjo. Į apmirusį, apsiniaukusį pasaulį atnešė gyvybę ir šviesą. "Aš esu pasaulio šviesa... aš esu gyvenimas" — taip jis pats pasiskelbė žmonėms.

plovė, pragaro vartus išgriovė. Aleliuja, Aleliuja!"

Iš čia ir tas velykinis linksmumas: vėl geriau suvokiame ir džiaugsmingai išgyvename, kad esame atpirkti ir išgelbėti Kristaus kančia ir mirtimi; drauge su prisikėlusiu Kristumi atgimdyti, atnaujinti krikštu ir kitais velykiniais sakramentais; esame Dievo meilės, gerumo ir šviesos apsupti Tėvo mylimi vaikai; sujungti su prisikėlusiu Kristumi tikėjimu, krikštu, komunija, Šventąja Dvasia, — tad ir gyvensime drauge su juo su pasaulio pabaigoje prikeltais, garbingais kūnais.

Išoriniu būdu tą velykinį džiaugsmą išreiškiame gražiais margučiais, sveikinimais, linkėjimais pilno, gražaus gyvenimo, išsprogusiais ievų pumpurais, beržų žirginėliais, karklų katutėmis, pirmomis pavasario gėlė-

mis. Skanūs Velykų stalo valgiai ir vaišės džiugina mūsų kūną ir dvasią.

Lauke mums leidžia atsinaujinimą pajusti atgimstanti pavasario gamta, šiltesnis oras, glamonėjantys saulės spinduliai. Tai jautriai išsako poetas P. Vaičiūnas savo eilėmis:

Suskambo Velykų varpai sidabriniai —

Šviesiau bus krūtinėj, laukuos ir žydrynėj...

Suskambė Velykų varpai nenutyla.

Širdies Aleliuja į padanges kyla. ..

Pavasario saulė, pavasario vėjas... ..

Toks giedras, toks žydras dangus prablaivėjęs!

Tad paskirdami šiek tiek dėmesio ir laiko, galėsime ir pajėgsime būti linksmi per Velykas drauge su prisikėlusiu Kristumi, dalyvaudami jo džiaugsmingoje pergalėje, gyvendami atnaujintą, kilnų žmogaus-Dievo vaiko gyvenimą.

Visi jo laukė, bet ne visi jį tokiu pat būdu įsivaizdavo, ne visi tų pačių dovanų iš jo tikėjosi. Vieni manė, kad jis bus žemiškas karalius ir įsteigs pasaulinio garso žydų imperiją, kuriai turės pasiduoti visos pasaulio tautos. Kiti tikėjosi, jog jis padarys tokių stebuklų, kaip kadaise Dievas tyruose: kad mana ir kepti karveliai žmonėms iš dangaus kris tiesiog į burnas, todėl nereikės nei vargti, nei dirbti, tik linksintis ir lėbauti. Jie svajojo, kad Nilo ir Jordano upės pradės tekėti pienu ir vynu. Kiti galbūt savo širdyse stengėsi ugdyti nedrąsą mintį, kad gal Kristus panaikins 10 Dievo įsakymų, ir žmogaus prigimčiai tada nebus jokių varžtų.

Tik nedaugelis žmonių suprato Kristaus atėjimo tikslą. Juk tik nedidelis būrelis jį pradžioje sekė ir domėjosi jo mokslu. Svarbiausias ir pagrindinis Kristaus atėjimo tikslas buvo žmonijos atpirkimas, grąžinimas jai gimtąja nuodėme prarastų teisių.

Ar būtinai žmonijos išganymui reikėjo, kad pats Dievas ateitų į šį pasaulį ir priimtų žmogišką prigimtį, gimdamas iš žmogaus? Teologai sako, kad taip. Žmonijos negalėjo atpirkti nei Dievas, nei žmogus, bet vien tik *žmogumi tapęs Dievas*. Nors nuodėmę padaro ribotas žmogus, bet ji yra begalinio Dievo įžeidimas, todėl begalinės blogybės veiksmas. Už begalinį blogį galima atsilyginti tik begaliniu gėriu, todėl tai įvykdyti gali tik Dievas, nes žmogus, būdamas ribotas, negali atlikti jokio begalinės vertės veiksmo. Užtat būtinai reikėjo, kad už žmogaus nuodėmę atsilygintų Dievas. Tačiau kiekviena nuodėmė yra kokio nors uždrausto malonumo ieškojimas, todėl už ją atsilyginti reikia priešingu veiksmu — kentėjimu. Bet Dievas kentėti negali, todėl jis turėjo tapti žmogumi. Štai kokia yra išikūnijimo paslapties prasmė ir Dievo su žmogumi susijungimo tikslas.

Išganymo darbas turėjo būti atliktas ne tik kenčiant, bet ir nupuolusio žmogaus gyvenimą, daugiau panašų į merdėjimą, pakeičiant tikroju, prasmingu gyvenimu. Kristus yra ne tik Išganytojas, bet ir mūsų

gyvenimo Mokytojas, didžiausias visų laikų reformatorius.

Savo programą jis paskelbė žmonijai pamoksle nuo kalno. Tiems, kurie laukė, kad Mesijas juos padarys turtingais viso pasaulio valdovais, Kristus ramiu, bet galingu balsu nuo kalno kalbėjo: "Palaiminti dvasingieji vargdieniai: jų yra dangaus karalystė. Palaiminti, kurie liūdi: jie bus paguosti. Palaiminti romieji: jie paveldės žemę. Palaiminti, kurie alksta ir trokšta teisybės: jie bus pasotinti. Palaiminti gailestingieji: jie susilauks gailestingumo. Palaiminti tyraširdžiai: jie regės Dievą. Palaiminti taikdariai: jie bus vadinami Dievo vaikais. Palaiminti, kurie persekiojami dėl teisybės: jų yra dangaus karalystė. Palaiminti jūs, kai dėl manęs jus niekina ir persekioja bei meluodami visai šmeižia. Būkite linksni ir džiūgaukite, nes jūsų laukia gausus atlygis danguje" (Mt 5,3-12).

Tiems, kurie manė, kad Mesijas juos išlaisvins iš 10 Dievo įsakymų, Kristus kalbėjo: "Nemanykite, kad aš esu atėjęs panaikinti įstatymo ar Pranašų. Ne panaikinti jų atėjau, bet įvykdyti" (Mt 5,17). Ir čia Kristus paaiškina Naujojo Testamento dviasį, kuri turi būti tobulesnė už Senojo. Jis paskelbia savo mokslą, paremtą meile. "Jūs esate girdėję, — sako Kristus, — kad jūsų protėviams buvo pasakyta: 'Nežudyk', o kas nužudo, turės atsakyti teisme. O aš jums sakau: jei kas pyksta ant savo brolio, turi atsakyti teisme. . . Jūs esate girdėję, jog buvo pasakyta: 'Nesvetimauk!' O aš jums sakau: kiekvienas, kuris geidulingai žvelgia į moterį, jau svetimauja savo širdimi" (Mt 5,21-28).

Toliau Kristus aiškina, kad Senajame Testamente kartais būdavo leidžiama skirtis, bet jis pasako, kad kiekvienas, kurs palieka savo moterį ir veda kitą — svetimauja. Taip pat ir tas, kuris kito paliktą veda, — svetimauja. Paskui jis liepia nekeršyti ir atleisti savo priešams, paskelbdamas heroiską artimo meilės įstatymą. Ta meile turi pasižymėti visi jo sekėjai: "Jūs esate girdėję, jog buvo pasakyta: 'Mylėk savo artimą ir neapkęsk priešo', o aš jums sakau: mylėkite

savo priešus ir melskitės už savo persekiotojus, kad būtumėte savo dangiškojo Tėvo vaikai” (Mt 5,43-45). Jis priduria, kad ir dangiškasis Tėvas taip elgiasi, leisdamas patekėti saulei arba siųsdamas gaivinantį lietų ir tiems, kurie jį myli, ir tiems, kurie jį niekina ir jo įsakymų neklauso.

Labai smarkiais ir griežtais žodžiais Kristus pasmerkia fariziejų elgesį, kurie save aukština, įsivaizduodami kažin kas esą, o kitus niekina, šmeižia ir apkalba. Jis juos vadina gyvačių veisle, veidmainiais, pabaltintais grabais, pilnais puvėsių ir nešvarumo. "Neteiskite kitų, kad patys nebūtumėte teisiami" (Mt7,i), primena jis savo sekėjams. Jis išmoko kalbėti "Tėve mūsų", kur yra sakoma: "Atleisk mums mūsų kaltes, kaip ir mes atleidžiame savo kaltininkams". Tai yra Kristaus mokslo esmė, didžioji žmonijos reforma, naujasis meilės įstatymas.

Kristus išmokė žmoniją pažinti gyvenimą ir suprasti, kas yra pasaulis. Savo mokslu jis mums priminė, kad pasaulis yra tiltas. Tiltas yra tam, kad pereitum į kitą upės pusę, bet ne tam, kad ant jo statytum namus. Pasaulis mums yra brangus, nes juo mes galime pereiti į tikrą gyvenimą, bet būtų didelė klaida, jei kas nors stengtųsi jame statyti pastovią buveinę ir ieškoti pastovios laimės.

Kristaus atžvilgiu abejingų žmonių nėra: arba jį pripažįsta savo gyvenimo vadu, arba prieš jį kovoja. Taip buvo, yra ir bus. Vieni jo laukė, kiti, vos jam gimus, norėjo nužudyti. Vieni jam šaukė Osanna, kiti prikalė prie kryžiaus. Ir dabar vieni stengiasi jo mokslu persunkti savo gyvenimą, kiti jo kratosi ir kojomis mindo.

Jeigu Kristus nebūtų atėjęs, tai ir dabartinis mūsų gyvenimas neturėtų prasmės, nes jis toks trumpas ir dažnai sunkus, o amžinojo gyvenimo durys būtų buvusios amžinai uždarytos. Bet kažin ar dar būtų įmanomas bet koks gyvenimas šioje žemėje, jeigu žmonija nebūtų girdėjusi Kristaus mokslo? Kažin ar žmonijos materialinė pažanga ir technikos laimėjimai nebūtų dar labiau vartojami tik patenkinti laukiniam kerštui, žudymui, griovimui? Jeigu žmonijoje nėra

Kristaus dvasios, materialinė pažanga tarnauija ne jos gerovei, bet pražūčiai.

Negalima teigti, kad Kristaus dvasios šiame pasaulyje visai nebūtų. Jos yra daug, ji gyvenime labai jaučiama. Tačiau didelė žmonijos dalis nuo jos yra nutolusi. Daugelį valdo kerštas ir neapykanta, o meilė yra užmiršta.

Kartą į didelę brangenybių krautuvę įėjo jauna mergytė, norėdama nupirkti kokią nors papuošalą savo draugei gimtadienio proga. Ji paprašė auksinės širdukės. Pardavėjas jai siūlė visokių brangių žiedų, karolių, auskarų, bet auksinės širdukės jis neturėjo. Mergaitė perėjo dar keletą krautuvių ir niekur nerado auksinės širdies. Pagaliau vienoje krautuvėje pardavėjas jai pasakė:

— Žinai ką, mergyte, aukso širdies tu didelėse moderniose krautuvėse nerasi, nes aukso širdys jau yra išėjusios iš mados. Pamegink užėti į kokią nors mažą senienų krautuvėlę, gal ten ir surasi nuo senų laikų užsilikusią aukso širdį.

Deja, ir mūsų visuomenėje aukso širdys yra išėjusios iš mados. Labai madoje yra šalto akmens širdys. Bet žmonijai reikia aukso širdies. Be josios ji pražus. Kiekvienam žmogui reikia aukso širdies. Jeigu jos neturi, negali būti Kristaus sekėjas. Be aukso širdies negali būti nei laimės, nei gyvenimo. Neik į brangias krautuves ir į prabangą blizgančias gatves jos ieškoti — nerasi. Užėik į kokią nors kuklią bažnytelę, kurią modernusis žmogus tik senienų muziejumi laiko, ir kai tavo širdis — nesvarbu kokio kietumo ji būtų — susidurs su ta širdimi, kuri taip numylėjo pasaulį, kad nesigailėjo net savo gyvybės, tai pajusi, kad ir tavo krūtinėje pradės plakti aukso širdis.

Neapsigauk ir Beverčių blizgučių pardavėju netikėk — aukso širdis nėra išėjusi iš mados. Kristus, pasaulio centras ir širdis, aiškiai pasakė: "Aš jums duodu naują įsakymą — mylėkite vienas kitą". Tai yra naujas, visuomet modernus ir didžiausias įsakymas, tvirčiausias krikščionybės ir visos žmonijos pamatas, tikro gyvenimo ir pastovios laimės laidas.

Ada Karvelytė

DĖKOJU TAU, VIEŠPATIE

*Dėkoju Tau, Viešpatie,
Už pavasarį
Ir už gėlių spalvas,
Kurias palikai,
Savąja meile nudažęs. . .
Dėkoju Tau
Už tyrai mėlyną
Dangaus skliautėlį,
Baltus debesis
Ir mažo vyturėlio
Jautrią giesmę. . .
Bet daugiausia
Dėkoju Tau, Viešpatie,
Už vienintelį Tavo Sūnų,
Kurio mirtis
Ir prisikėlimas
Yra mano
Amžinojo gyvenimo
Pažadas.*

DRAUGYSTĖ

*Draugystė –
Tai auksinė grandinėlė,
Kuri jungia
Brangiausius draugus.
Laiminga yra
Ta širdis,
Kuri jautė
Tikrąjį draugystės
Džiaugsmą.*

DIEVAS YRA ČIA

*Dievas yra čia –
Neieškokime Jo kažkur
Virš žvaigždynų,
Ar begalinėje erdvėje.
Dievas yra čia,
Žemėje.*

*Jis yra
Arti tavęs
Ir manęs.*

MALDA

*Kristau,
Padėk man nusišypsoti. . .
Padėk žengti
Dar penkiolika žingsnių
Arčiau Tavo pervertų kojų.
Viešpatie,
Leisk pailsėti
Tavo kryžiaus paunksmėje. . .*

PASAULIO ELGETA

*Nelaimingiausias žmogus
Ir didžiausias
Pasaulio elgeta
Yra tas turtingasis,
Kuris, užmerkęs akis,
Praeina
Pro ištiestą
Vargdienio ranką. . .*

LAIKO PRARADIMAS

*Didžiausias
Laiko praradimas –
Tai vis nesibaigiantis rūpestis
Apie dar neturimus
Dalykus. . .
Išmintingiausia yra
Daryti ką nors
Gera ir gražaus
Iš jau turimų
Dievo dovanų.
Geriau turėti
Sklidiną širdį
Meilės,
Nei pilnas rieškutes
Aukso.*

ŽVILGSNIS Į PUOLUSĮ ANGELĄ

ANICETAS TAMOŠAITIS, S.J.

Prieš keliolika metų lietuvių visuomenė susilaukė a. a. prel. Mykolo Krupavičiaus knygos *Kunigas Dievo ir žmonių tarnyboje*. Paprastai, norint susipažinti su tuo, kas veikale rašoma, peržvelgiamas turinys. Jį atsivertus, akys užkliuvo už vieno skyriaus, pavadinto *Velnius sakykloje*. Paėmė įdomumas tučtuojau paskaityti, apie ką ten velnius iš sakyklos kalba. Skyrius buvo labai naudingas, nors jo dėstymas skyrėsi nuo to, kas galvota. Paaiškėjo, kad jame nurodoma ne apie ką velnius iš sakyklos kalba, bet kad kunigai iš ten apie jį nebekalba. Prelatui tai pasirodė apgailėtina ir būtina taisyti.

Laiškų lietuviams tribūna yra savos rūšies sakykla, iš kurios protarpiais kunigas, paėmęs plunksną, raštu taria Dievo žodį. Tad minėto dvasininko papeikimas kristų ir šiam žurnalui, jei jo skiltyse kalba apie velnią būtų niekada nesilankanti viešnia. O prel. Krupavičius neabejotinai yra vienas iš skaidrių krikščioniškosios kultūros žiburių mūsų tautoje. *Laiškams*, kurie pašvęsti religinės ir tautinės kultūros puoselėjimui, ne tik ne gėda, bet garbė sekti tokio asmens raginimu: paskirti vietos minėtai viešniai, kada kurio nors kunigo atvedamai su skaitytojais supažindinti arba atnaujinti pažinties.

Jau buvo nurodyta, kad paskutiniuoju metu ėmė netrūkti žmonių katalikų inteligentų tarpe, kuriems puolusių angelų, arba velnių, nebėra. Piktosios dvasios, aiškina jie, tai nėra kokios nors tikros būtybės, kaip anksčiau tikėta, bet vien vaizdingas žodis išreikšti žemės blogybėms, nesėkmėms, painiavoms, ligoms ir kitokioms bėdoms, kurios mums užsirioglina ant sprando. Kiekvienai teorijai, nors ir kaip būtų traukli, yra pavojaus sugriūti, jei tvirtai nesilaiko ant kojų. O kas kita yra tos jos kojos, jei ne argumentai, kuriais remiasi? Tad ir ėmėme žvelgti į argumentus, kuriais grindžia savo teoriją ėmusieji aiškinti, jog velnius — tai vien kalbos priemonė, abstraktus simbolis,

o ne koks nors gyvas padaras. Deja, čia tos teorijos šalininkuose netrunka kristi į akį vienas faktas: kad jie greiti šaipytis, bet lėti krapštytis. Veikiai šaiposi iš velnią tikinčių, bet ilgai krapštosi, kai pareikalaujami rimtų motyvų, kurie permuštų mūsų tikėjimo pagrindus.

Rimčiausias argumentas vedamas iš evangelijų: jog Kristus, gydymas žmones, sakė varąs lauk velnią, nors iš tikrųjų varė lauk ligą. Jau matėme, kad bent kiek atidesnė evangelijos dokumentų analizė atskleidžia skurdžią šio argumento menkybę. Liko pažvelgti į kitas priežastis, kuriomis grindžiamas tvirtinimas, jog piktųjų dvasių nesą.

Viena priežastis yra paveikslai, kuriais velniai vaizduojami: juodi, su ragais, su uodega, su šakėmis rankose. Argi tokių būtybių esama, klausia. Čia turime įsidėmėti, jog velnius yra dvasia, todėl neregima, nes neturi kūno. Tad menininkui tiksliausias būdas jį pavaizduoti būtų palikti paveikslą tuščią, tik užrašius ant rėmų, kad čia nupiešta piktoji dvasia. Bet iš tokio paveikslo ir naudos jokios. Todėl, jei nori, kad kas nors būtų matyti, turi velniui duoti kokį nors kūną ir jau tuo pačiu tikrovę iškraipyti, tuo nuo jos nutolti. Kadangi Dievas yra šviesa, velnius vaizduojamas juodas, tamsus. Kadangi gundo žmogų daryti tai, kas žema, gyvuliška, jam pačiam prisegami gyvulio ženklai: uodega, kanopos, ragai. Panašiu, regimu būdu piešiame ir angelus, net patį Dievą. Dangaus Tėvą vaizduojame kaip žilagalvį žmogų, su ilga balta barzda, laikantį rankoje žemės rutulį, nors aiškiai žinome, kad toji begalinė dvasia neturi nei kūno, nei kaulo, nei barzdos. Kas neskiria dvasinės tikrovės nuo jos būtinai šlubuojančio vaizdo, tas parodo viena: kad savo vidumi dar nėra išaugęs iš vaiko kelnųčių. Yra vaikiška dėl to, kad negalime dvasių tinkamai pavaizduoti, atmesti ir jų galimybę egzistuoti.

Kita priežastis yra degintos raganos. Ar ne tiesa, klausia, kad ypač XVI šimtymetyje daug žmonių buvo neteisingai apkaltinti raganiavimu: jog padarę sutartį su velniu ir dėl to sudeginti ant laužo? Aišku, kad tiesa, nors jų skaičiai ir stipriai perdedami. Tariamų raganų deginimą neigti reikėtų užmerkti akis istorijos tiesai. Tik iš jos daryti išvadą apie velnių nebuvimą reiškia užmerkti akis logikai. Kad panikos apimti žmonės kai kada už kiekvieno krūmo suteimus mato vilką, dar nereiškia, kad vilkų iš viso nėra. Masių isterija, perdedanti dalykus į vieną pusę, mums neduoda jokios teisės perdėti į kitą. Bet nurodantys šią priežastį taip elgiasi. Iš to, kad ano laikotarpio žmonės daug kur perdėtai matė piktąją dvasią, daro išvadą, kad jos suvis nėra. Jie panašūs į gydytoją, kuris dėl to, kad atsiranda daug netikrų ligonių, simulantų, tvirtintų, jog bet kokia liga yra prasimanymas. Mūsų pareiga ne mažesniu rimbu užkirsti vienam, kaip ir antram: ir šiuo būdu argumentuojančiam daktarui, ir anuo simuliuojančiam ligoniui.

Apie raganų deginimą čia nėra vietos kalbėti plačiau. Galima būtų pridėti tik viena: jog neteisingai kai kurių prikišama, kad jas deginti mokę ar kurstę kunigai. Raganų persekiojimas kilo ne iš kunigų mokymo, o iš žmonių nemokytumo. Jei jo priežastis būtų buvusi kunigų mokymas, tai daugiauria raganų turėjo būti sudeginta Romoje, kur gyvena popiežius, kunigų diriguotojas, ir kur taip apstu jį supančių dvasininkų. Bet istorija rodo, kad ten raganų teismų buvo kaip tik mažiausia. Kitas pavyzdys yra Airija. Jokioje kitoje šalyje nėra tokio didelio kunigų procento. Anksčiau jis buvo dar didesnis. Tad jei raganų persekiojimas kilo iš kunigų, jo kaip tik daugiausia turėjo būti šioje šalyje. Tačiau matome kaip tik priešingą dalyką: Airija buvo kone visiškai laisva nuo raganų manijos. Žinovai nurodo, kad Anglijoje ir Škotijoje tariamų raganų kai kada daugiau buvo pasiūsta ant laužo per vienerius metus, negu Airijoje per visą jos istoriją.

Dar viena priežastis, kodėl velnio buvimu netikima, yra kad ir kiti sako, jog jų nesą. Keista, kad šis argumentas, nors visų menkiausias, gal daugiausia apdumia žmonėms akis. Mums visiems turėtų būti aišku, kad kitų kalbos yra labai nepatikimas vadovas. Juk, jų klausydamas, Kolumbas tikrai nebūtų išplaukęs per Atlanto vandenyną. Žmonės gi anuo metu kalbėjo, kad, žemei esant plokščiai, privažiuojamas vandens kraštas, kur laivai nugarmą į bedugnę. Kitų klausydamai, mes nebūtume ir savo nepriklausomybės atgavę. Juk žydai kalbėjo, rodydami į mūsų savanorius, kad ne jiems sumušti didelės Rusijos kariuomenę. Panašių pavyzdžių rasime labai daug. Ir teisme nustatyti tiesai žiūrima ne į tai, ką mala žmonių liežuviai, bet ką rodo faktai.

Pažvelgėme, kodėl kai kurie žmonės piktųjų dvasių buvimu netiki. Beliko tarti žodį, kodėl mes tikime. Jas tikintys vadina tamsuoliais, atsilikėliais, labai siaurų pažiūrų žmonėmis. Visi šie pavadinimai kaip tik tinka velnią neigiantiems. Jiems čia gerai galioja žemaičių priežodis: kuo pats kvepia, tuo ir kitą tepa. Katrų gi žvilgsnis platesnis? Kurie subedę akis į vieną kitą evangelijos įvykį, ar kurie žvelgia į jų visumą? Katrie labiau atsilikę? Kurie dar nėra išmokę skirti ženklą nuo tikrovės ir abu meta į vieną puodą, ar kuriems aišku, kad ragai, nagai ar sparnai yra tik ramentai mūsų vaizduotei, be kurių nepajėgiame neregimos dvasios regimai išreikšti?

Katra pusė tamsuolė? Mes piktųjų dvasių buvimą grindžiame tuo, ką darė ir sakė Kristus, taigi Dievo duota pasauliui šviesa, kurios žodis tebegalios, net kai nebebus šios žemės: "Dangus ir žemė praeis, o mano žodžiai nepraeis" (Mt 24,35). O velnio nebuvimą daugelis veda iš to, kad taip kalba kiti žmonės, taigi grindžia savo įsitikinimus minia, kurios galvojimo mados keičiasi kaip vaikų kaprizai ir damų suknelės. Iš viso pamėgdžioti kitus nėra žmogui nei didelės šviesos, nei didelės pažangos ženklas, nes taip daro ir jo tolimi giminės mūsų zoologijos soduose. Yra galvojančių, kad labai modernu Dievo žodžiu netikėti, jį aiškintis

savaip, tempiant prasmę ant savo norų kurpalio, pasišaipyti iš imančių jį taip, kaip pasakytas. Taip galvojantys pamiršta vieną faktą: jog iš visų dalykų tai ne moderniausias, o labiausiai pasenęs, nes taip buvo daryta jau pačioje žmonijos pradžioje. Šv. Raštas, kaip jau buvo nurodyta, mums pasakoja, jog žmonijos bėdos bei vargai kaip tik ir prasidėjo nuo to, kad rojaus sode pirmieji žmonės sumanė Dievo žodžiu netikėti, jį aiškintis savaip, tamsos žalčiui šaipantis iš to, kad imą taip, kaip pasakyta.

Tad mes viešai išpažįstame: Tikiu vieną Dievą, visagalį Tėvą, regimosios ir neregimosios visatos Kūrėją. Ir tikime, kad iš tos neregimosios visatos dalis angelų, sukurti geri, nupuolė ir tapo pikti. Tikime, remdamiesi Aukščiausiojo tartais, jo Sūnaus skelbtais ir evangelijos faktų patvirtintais žodžiais.

Gale reikėtų pridėti įspėjimą. Velnio buvimu turime tikėti, bet jo, kur nereikia, nedėti. Gana dažna sutikti tikinčiųjų, kurie kiek labiau neįprastus reiškinius priskiria piktajai dvasiai, laiko jos veikimu. Jau minėtu pavyzdžiu, dėl to, kad esama vilkų, ima matyti vilką tupintį už kiekvieno kampo. Tų neįprastų reiškinių pasitaiko įvairiausių. Kai kuriuos pamaldžius asmenis, vos ima melstis ar net tuojau po šv. Komunijos, apninka nešvariausios mintys ir vaizdai. Kiti jaučiasi verčiami piktžodžiauti Dievui ir Marijai. Yra tokių, kurie girdi savo viduje balsus. Kitus prieš veiksmą, kurį nori gerai atlikti, kaip tyčia apima visiškas bejėgiškumas. Tiesiog jaučiasi paraližiuoti, lūpos neklauso, kai bando melstis, kojos tartum pripiltos švino, kai ruošiasi į bažnyčią. Ne vienas religingas asmuo pajunta didžiausią atgrisimą bet kokiam šventam dalykui. Miegodamas tūlas jaučia, kaip ant krūtinės jam sėdi juodas katinas arba užslėgusi kitokia plaukuota pabaisa, slenkanti vis arčiau prie gerklės ir norinti pasmaugti. Veltui bando nuo jos gintis: šaukia, bet balsas gerklėje sustingęs, kojos surakintos, rankos sukaustytos... Tokius ir panašius reiškinius dažnas yra greitas priskirti velniui. O kone kiekvienu atveju pa-

sirodo, jog jie kyla iš to, kad nesveikuoja nervai ar kitaip šlubuoja organizmas. Čia galioja aukso taisyklė, įrašyta į Bažnyčios apeiginą egzorcistui: visų pirma lengvai tenetiki, kad kas velnio apsėstas.

Šioje srityje lengvatikybė ne kam kitam, kaip velniui svarbiausia ir tarnauja — tik ne apsėdimu, o žmogaus neišmanymu. Bažnyčiai labai blogai patarnavo, kurie kiekvienoje moteryje, išsiskiriančioje iš kitų, tuojau išvelgė raganą. Panašiu būdu tikėjimui blogai tarnauja asmuo, kuris panašiuose reiškinuose tuojau mato velnio veikimą. Pirmas tokio asmens žingsnis yra patikrinti sveikatą ir vykdyti, ką sako išmintingi gydytojai. Tarp mūsų kūno ir dvasios yra glaudus ryšys. *Mens sana in corpore sano*, sakė romėnai: kūno sveikata atsiliepia dvasiai. Dažnas susilaukia tų keistų dvasios reiškinių, kad tinkamai neprižiūri savo kūno jėgų.

Mums visiems, ir normaliems, šia proga sveika prisiminti vieną svarbų dalyką: jog žmogaus kūnas yra įstabi mašina, suplanuota didžios išminties inžinieriaus — Viešpaties Dievo. Todėl mūsų pareiga tą mašiną prižiūrėti, reguliariai patikrinti, aprūpinti reikalingomis medžiagomis ir vengti, kas jos veikimą trikdo arba ją pačią griauja. Kas sau Kūrėjo duotų kūno jėgų nežiūri ir neugdo, kaip pačioje prigimtyje įrašyta ir gydytojų pabrėžiama, tas šoka taip, kaip griežia velnio smuikas. Juk piktoji dvasia kaip tik ir siekia griauti darną, ardyti tvarką Dievo plane, visų pirma žmoguje, kuris yra to Viešpaties Dievo paveikslas.

- Vašingtone įsteigtas tikintiesiems ginti komitetas pavadintas "Christian Rescue Effort for Dissidents", sutrumpintai — CREED. Steigėjai — sen. Roger Jepsen ir jo žmona, iš Iowos valstijos, ir Jack Kamp, iš Niujorko. Į komitetą įeina ir viceprezidentas George Bush, tuo parodydamas Baltųjų Rūmų palankumą šioms pastangoms.

- Jugoslavijoje Kultūros paminklų apsaugos institutas įsakė Strazemano parapijos šventovėje, Kroatijoje, sunaikinti mozaiką, vaizduojančią kard. A. Stepinac, kuris buvo komunistų kalintas 14 metų ir kuris yra miręs 1960 m.

KRIKŠČIONIŲ VIENYBĖ

CHIARA LUBICH

"Kad visi atrastų savo buveinę Tavyje, Viešpatie" (Ps 84). Ne visi pastebime platų religinį vystymąsi, kurs charakterizuoja mūsų laikus ir į kurį yra įsijungusios beveik visos krikščionių Bažnyčios. Kristaus išpažinėjams nusibodo susiskaldymas, kurs vyko per daugelį amžių. Dabar visi pradeda krypti į susivienijimą. Neabejotinai Šv. Dvasia skatina šį troškimą ir veržimąsi susivienyti. Ji nuolatos veikia, įkvėpdama įvairius veikimo būdus, kuriais krikščionys turėtų naudotis.

Ji kviečia mus melstis, prašyti Dievą vienybės: "Kad visi atrastų savo buveinę Tavyje, Viešpatie", Šitie žodžiai yra įkvėpti 84 psalmės, kuri išreiškia didelį izraelitų troškimą, grįžus iš tremties, kopti į šventovę, kur jų skaudūs bandymai pasikeistų į palaimą ir išsklaidyta tauta surastų vienybę viename Dieve.

Izraelitų bėgimai ir trėmimai nėra vien tik tos tautos istoriniai įvykiai, kaip jau daugelis žino. Jie taip pat vaizduoja ir tą realybę, kuria Bažnyčia gyvena šiame pasaulyje. Iš tikrųjų krikščionys taip pat yra keleiviai. Jie keliauja ne per dykumą į naują žemę ir į medžiaginę šventovę, bet į savo tikrąją tėvynę — dangų. Tas kelias, kuris krikščionis veda į šitą tikslą, yra pats Jėzus. Kai apaštalas Tomas paklausė: "Viešpatie, mes nežinome, kur eini, tai kaip galime žinoti kelią?" Jėzus atsakė: "Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas".

Jeigu Jėzus yra kelias mus vedęs į tikrąją tėvynę, tai mes privalome Jame ir gyventi. Tai yra galima, nes tikėjimu ir krikštu mes Jame jau ir esame. Kadangi mes, visi krikščionys, jau esame Jame, tai visi esame artimi — mes tampame broliais ir seserimis. Užtat mums būtina daryti viską, kas tik įmanoma, kad tie ryšiai, kurie mus jungia, nenutrūktų. Mes turime eiti dar toliau, stengdamiesi taikintis, lengvindami įtampas, šalindami susiskaldymus, kur praeity buvo padarytos klaidos ar įvykę nesusipra-

timai. Mūsų krikščioniškasis gyvenimas turi būti persunktas abipusės pagarbos ir meilės.

Jėzuje, kuris yra mūsų kelias, mes galime "eiti", jei sekame šeimos tarpusavio ryšių pavyzdžiu, kurs palaiko vienybę. Meilė, broliškumas, susiklausymas ir vienybė, kurie charakterizuoja šeimos gyvenimą, gali padėti mums suprasti, kokie santykiai turi būti tarp Bažnyčios narių.

Šitas troškimas pilnai išsipildys tik kitame gyvenime. Ten Dievas, nepasitenkinęs turėti vien tik buveinę savo žmonėms, įsives juos į savo paties "palapinę", t.y. į visišką intymumą su Tėvu. Dievas bus visur, ir mes galėsime Jį regėti veidas į veidą. Tačiau ir dabar mes galime patirti šią tikrovę, nors lyg ir pridengtu šydu. Jėzus yra žadėjęs, kad Jis bus ten, kur du ar trys krikščionys yra vienybėje Jo vardu. Jis iš tikrųjų yra tas Emanuelis, t.y. Dievas su mumis.

Mes galime atrasti savo buveinę Viešpatyje, jei mylėsime vienas kitą ir tokiu būdu suteiksime džiaugsmo Jėzui, kurs matys, jog mes Jį atpažįstame savo tarpe. Jei taip darysime, veikiai mūsų mažytė meilės bendruomenė taps gyvenimo šaltiniu, kurs patrauks daugelį, nes Jėzus sakė, kad, jeigu būsime viena, pasaulis įtikės.

Iš italų kalbos išvertė
kun. Antanas Sabas

- Niujorke mirė anglų katalikų rašytojas Frank Sheed, 84 m. amžiaus, kuris su savo žmona Maisie Ward Anglijoje buvo įsteigęs katalikų leidyklą Sheed and Ward.

- Amerikos lietuvių katalikų federacija sudarė branduolį komiteto, kuris rūpinsis paminėti 500 m. sukaktį nuo šv. Kazimiero mirties. Sukaktis bus švenčiama 1984 m. Komiteto pirmininkas — rašytojas Vytautas Volertas.

- Didžioji Britanija ir Vatikanas, po 450 metų pertraukos, vėl užmezgė diplomatinį santykį, kurie buvo nutraukti Henriko VIII. D. Britanijos ambasadoriumi Vatikane dabar paskirtas M. E. Heath, o Vatikano nuncijumi Londone — Msgr. Br. Heim.

ANTRAS LAIŠKAS LIETUVIAMS IŠ JERUZALĖS

JERUZALĖS NAUJAMIESTIS, gegužės mėn. 5 d.

Po pietų išvažiavome apžiūrėti naujosios Jeruzalės. Pirmučiausia užsukome į garsųjį esenų raštų muziejų, populiariai vadinamą "Shrine of the Book" (Knygos šventovė). Erdviuose laukuose, gėlynų ir modernių skulptūrų apsuptas, akinančiai spindėjo baltutėlis šventovės kupolas. Šio muziejaus architektūra labai keista. Pastatas atrodo nepaprastai modernus, bet jo forma iš tikrųjų siekia prieškristinius laikus. "Shrine of the Book" stogas — daugelį kartų padidintas molinių senovės ąsočių dangtis. Garsieji Negyvosios jūros raštai buvo paslėpti tokiuose ąsočiuose, todėl ir visa šio muziejaus architektūra neatsitiktinė: patalpos simbolizuoja Qumran olas, todėl įrengtos po žeme, stogas — raštus slėpusio ąsočio dangtį. Balta, net spindinti glazūruotų stogo plytelių spalva simbolizuoja senovės esenus — šviesos vaikus, o rūsti juoda siena priešais muziejų — pasaulio blogį.

Viduje — tikra rašto šventovė. Ne vien tik Šventraščio prasme, bet apskritai senovės raštų. Kiek čia laiškų, sutarčių, sąskaitų, testamentų, Masadoj rastų pergamentų, nekalbant jau apie biblinius raštus ir 66 pranašo Izaijo knygos paragrafus! Viskas skoningai, kruopščiai ir sandariai eksponuota specialiose vitrinose kartu su įvairiais esenų buities objektais, kaip sandalai, diržai, įrankiai ir pan.

Pačiame muziejaus centre po baltuoju kupolu ant laiptuoto podiumo stovi didžiulė Šventraščio rankenos imitacija (senovės raštai būdavo suvyniojami į ritinį, kurio galuose pritvirtindavo specialias rankenas), o aplink ją, po stiklu ištiesta pranašo Izaijo knyga, rašyta ant odos. Rašysena kaligrafiška, kaip ir kitų čia esančių raštų. Senovėje rašymas buvo didelis menas. Apie tai kalba kiekviena tobulai pabrėžta raidė.

Visi šio muziejaus raštai turi paaiškinimus ir vertimus keliomis kalbomis. Čia būtų galima įdomiai praleist visą dieną, beskaitant tikrai senas, bet nesenstančias isto-

rijas. Pavyzdžiui, apie Babatą iš En Gedi, kuri 100 metų prieš Kristų vedė aštrią kovą su tų laikų "advokatais" už motinos teisę auginti savo 22 metų sūnų. Įdomu, kaip pasibaigė ta byla? Argi iš tikrųjų tam sūneliui dar reikėjo mamytės?

Išlindusi iš "Shrine of the Book" "ąsočio", nufotografavau Džimį, atsirėmusį į baltąjį "dangtį". Man rodos, jis čia geriausiai tinka: Rašto žinovas prie Rašto muziejaus! ..

Netoli "Knygos šventovės" stovi kitas įdomus pastatas — Knesset, Izraelio parlamento rūmai iš raudono Jeruzalės akmens. Jų statybą finansavo garsiųjų Anglijos Rothschildų šeima. Plokščias Knesset masyvas su eilėmis langų ir kolonų man primena lėktuvnešį, arba mokslinių fantazijų erdvėlaivį. Laimė, kad jis "nenusileido" senojoj Jeruzalėj: pritiktų ten, kaip vežimui penktas ratas...

Iš čia patraukiam į Yad Vashem, "Holocaust" muziejų. Tai ne tik pastatas, bet ir didžiulis parkas su paminklais nacių išduotiems žydams ir su įspūdinga "Teisiųjų alėja". Ši įvairių medžių alėja skirta prisiminti ir pagerbti tuos, kurie nacių laikais gelbėjo žydus. Prie kiekvieno medžio įsmeigta lentelė su gelbėtojo pavarde ir jo krašto vardu. Pasklindam po alėją, ieškodami Onos Šimaitės medžio. Randam tik Veronikos Kviadaras medelį. Alėja labai ilga, kelių eilių, ir nebeturim laiko visą apėiti. Sako, čia auga keliolika medžių, skirtų lietuviams geradariams.

Yad Vashem pastatas sunkus, juodas ir tragiškas. Pagrindinėj sienoje — sukrečianti deginamų žmonių skulptūra. Įžengus — didelis Europos žemėlapis rodo žydų skaičių kiekvienoje valstybėje prieš Antrąjį pasaulinį karą. Išeinant, toks pat žemėlapis rodo, kiek žydų žuvo kiekvienoje valstybėje nacių laikais. Viduje ant juodų sienų ir stalų daugybė dokumentų, sąrašų, nacių įsakymų ir padidintų nuotraukų, rodančių kacetų žiau-

rybes. Lietuva, deja, irgi ne kartą paminėta. ..

Muziejų paliekam prislėgti. Žmogaus žiaurumo klaikuma — bedugnė, beribė, be-saikė. .. Prasidėjusi su Kainu, rieda per žmoniją, kaip kalnų griūtis. Nenustoję galvojęs, ar kada nors žmogus (aš, ir tu, ir jis) įstengs pamilti artimą, kaip pats save? Ar tame negailestingų dešimtmečių bėgyje bus laikas, kada Lietuva galės pastatyti paminklus savo kankiniams? Įrengti Kankinių muziejų su tikrųjų nusikaltėlių vardais ir veidais? Didelis turės būti tas muziejus, plati žiaurybių dokumentacija.

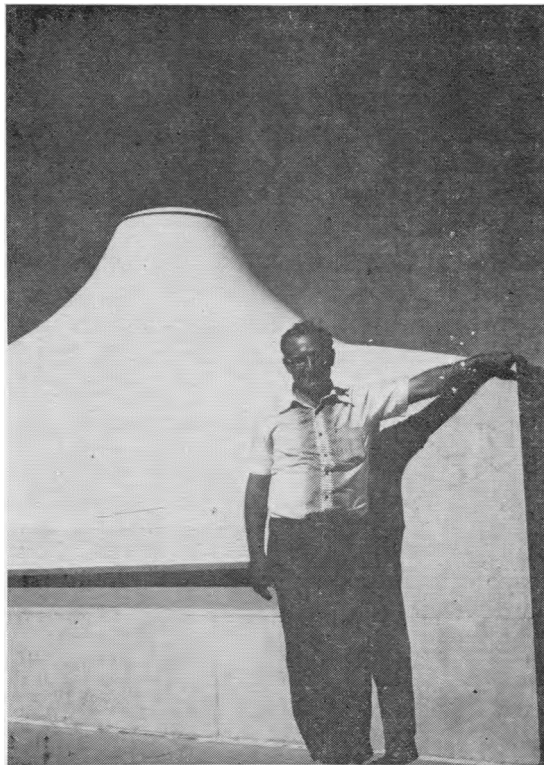
Prieš sėdant į autobusą, šita tema šnekuosiu su Džimiu. "Praėjusiame kare ne vien tik jie nukentėjo, — sako jis, — mes turime kalbėti už savo, o jūs — už savo kankinius. .."

Vakaras dar ankstyvas, ir Džimis pasiūlo aplankyti Ein Karem, šv. Jono Krikštytojo gimtinę. Nuo kalvos į pakalnę, iš pakalnės į kalną burzgia mūsų autobusas. Miestas ir priemiesčiai skęsta auksinėj šviesoje. Kiekvienas stogas ir bokštas, kiekvienas akmuo ir kiparisas, rodos, išskaptuotas iš gryno aukso.

Ein Karem miestukas labai jaukus: bal-ti namukai, tartum cukraus gabalai, išsimėtę po kedrais ir kiparisais sužaliavusias kalvas, Ant aukščiausios iš jų — Aplankymo bažnyčios gelsvas bokštas, lyg strėlė į dangų. Abraomas išleidžia mus tos kalvos papėdėj. Platūs cementiniai laiptai veda aukšty-n, ir mes kopiam pamažu, pasidairydami, pasišnekučiuodami.

Aplankymo bažnyčią pastatydino pranciškonai 1934 m. ten, kur jau nuo V a. po Kr. stovėjo įvairios šventovės, nes ši kalva — Elzbietos ir Marijos, žmonijos istorijoje garbingiausių motinų, susitikimo vieta.

"Tomis dienomis Marija... iškeliauo į Judėjos miestą. Ji nuėjo į Zacharijo namus ir pasveikino Elzbietą. . . Elzbieta sušuko: 'Iš kur man ta garbė, kad mano Viešpaties motina aplanko mane?!' O Marija prabilo: 'Mano siela šlovina Viešpatį, mano dvasia džiaugiasi Dievu, savo Gelbėtoju, nes jis pažvelgė į savo nuolankią tarnaitę. Štai nuo

Mūsų šaunusis gidas Džimis prie "Knygos šventovės".
N. Jankutės nuotr.

dabar palaiminta mane vadins visos kartos. .." (Lk 1,39-48).

Šie Jėzaus Motinos žodžiai pasklido po pasaulį. Tai žavingoji "Magnificat" giesmė. Mes atrandam ją čia įrašytą ant bažnyčios sienos 41 kalba! Šį kartą lietuviškojo teksto nereikėjo ilgai ieškoti. Jį atradom aiškų ir taisyklingą šalia... lenkiškojo. Lenkiškasis "Magnificat" įrėmintas Aušros Vartų vaizdais, o aplink lietuviškąjį vinguriuoja, gelsvas kasas paleidusi, undinė. Atrodo, pokštinninkas likimas net mažmožiuose nepripažįsta mums krikščionišką Aušros Vartų, todėl turim puošti pagoniškąja deive Jūrate!

Dar kartą peržvelgiu "Magnificat" kalbą Babelį (net suomiškai, etiopiškai ir swahili!), ir jau reikia grįžti atgal. Mus išlydi ir vartus užkelia vienuolis pranciškonas. Leidžiuos pakalnėn kuo lėčiausiai, nes ant bibliinių kalvų užkrito nuostabiai gražus vakaras. "Parpuolė vakaras, parpuls naktis,

parpuls diena ant kelių, ir Kristaus rytui melsis mirtys ir kapai..." (B. Brazdžionis).

Į viešbutį grįžtam pro Mea Shearim ortodoksų (Hassidim) kvartalą. Čia gyvena Rytų Europos žydai, kurie laikosi griežtų religinių tradicijų bei taisyklių, dėvi senoviškus apdarus ir, tebelaukdami Mesijo, tikrojo izraelitų valdovo, nepripažįsta dabartinės Izraelio valstybės.

Mea Shearim gatvėse ir skersgatviuose į akį krinta skaisčiai žali skelbimai, kurie, kaip Džimis išverčia, prašo šio kvartalo lankytojus vilkėti padoriais drabužiais. Vienas tų skelbimų anglų kalba sako: "Nevažinėkit mūsų gatvėmis nekukliai apsirengę!"

Kvartalas pilnas judesio ir gyvybės: būreliai gestikuliuojančių senių stoviniuoja prie mažų krautuvėlių; moterys su ilgom juodom suknelėm dera vaisius; maži berniukai su baltais marškiniais, "Lordo Fountain" kelnaitėmis ir nuo smilkinių kabančiais "peisais" zuja po gatves. Juodi ilgi

"lakmonai", juodos plačiabylės skrybėlės, žilos barzdos ir "jermulkės" man primena tolimos vaikystės miestelius, kur tokie žmonės, tokie apdarai ir tokie gestai buvo matyti. Turbūt nemažai Mea Shearim žydų kilę iš Lietuvos, ypač Vilniaus. Juk mūsų sostinę žydijs laikė Siaurės Jeruzale.

JERUZALĖ, gegužės mėn. 6 d.

Diena tokia pat skaisti, kaip vakar, tik šiltesnė. Šiandien lankysim Jeruzalės senamiestį. Mūsų foto aparatai paruošti, o kišenės pilnos filmų. Abraomas išlaipina mus prie Liūtų (Šv. Stepono) vartų. Po senamiestį keliausim pėsčiomis — joks autobusas netilptų jo siaurutėse gatvelėse.

Pirmučiausia apžiūrime Šv. Onos bažnyčią, gražiausią Kryžiaus karų statybos pavyzdį. Bažnyčia romaniško stiliaus, rausvai gelsvų akmenų, puikiai išsilaikiusi. Ji stovi Mergelės Marijos gimtojoje vietoje. Maždaug čia jos tėvai, Joachima ir Ona, turėjo namelį. Niekada nežinojau, kad Marija buvo jeruzalietė.

Knesset — Izraelio parlamento rūmai.

Šventoriuje žaliuoja pušys ir žydi lieknas "Chinaberry" medis. Oras pilnas malonaus ir labai stipraus jo žiedų kvapo. Šventorius baigiasi laiptais, kurie veda į neseniai atkastus Bethesdos tvenkinio griuvėsius. Ten glūdi senesnė senovė, ten ir skubu.

Griuvėsiai užima didelį plotą: aplink sienos, angos, arkos. Giliai po aukščiausią arka blizga žalsvas vanduo; geltoni sienų akmenys apžėlę paširpusiomis žolių barzdomis. Visur liepsnoja aguonėlės. Tai čia Kristaus laikais rinkdavosi raiši ir akli, nes Bethesdos vanduo buvo laikomas stebuklingu. Čia, kaip evangelistas Jonas rašo, Jėzus pagydė 38 metus sirgusį ligonį.

VIA DOLOROSA

Iš čia keliaujame į Siono seserų vienuolyną, kuris stovi senosios Antonia tvirtovės vietoje. O toje tvirtovėje Jėzus buvo teisiamas, nuplaktas, apvainikuotas erškėčiais ir pasmerktas mirti.

Antonia tvirtovę pastatydino Erodas ir pavadino ją savo draugo Markaus Antonijaus vardu. Tvirtovė buvusi didelė, su keturiais gynybos bokštais, viduje ištaigingai įrengta. Didžiuliais akmenimis grįsta aikštė priešais tvirtovę graikiškai vadinosi Lithostratos (Grindinys). Ant to Grindinio ir prasidėjo Jėzaus kryžiaus kelias. "Pilotas išsivedė Jėzų laukan ir atsisėdo į teisėjo kėdę vietoje, pavadintoje 'Akmeninis grindinys', hebrajiškai Gabata... Jis tarė žydams: 'Štai jūsų karalius!'" (Jn 19,13-14).

Visa tai mums smulkiai pasakoja Džimis, kai, įžengę į vienuolyną, apžiūrim Antonia tvirtovės modelį. Iš čia — keli laiptukai į pusrūsį (senoji Jeruzalė nugrimzdusi apie septynias pėdas), ir sustojam ant garsojo grindinio.

Po žemais baltais skliautais raudonai rudi grindinio akmenys blizga šiltu senų baldų blizgesiu: du tūkstančiai metų ir tūkstančiai kojų juos nugludino iki slidumo. Kai kur akmenys išrantyti grioveliais. "Kad romėnų arkliai nepaslystų", aiškina Džimis ir sukviečia mus arčiau prie vieno akmens, ant kurio išbraižytas Romos kareivių pamėgtas "Karaliaus" (Basilinda) žaidimas.

Kauliukus mesdami, Antonios sargybiniai išsirinkdavo vieną kalinį, paskelbdavo jį "karalium" ir, visai išjuokę bei nuplakę, nužudydavo. Lithostratos akmeny išbraižytas skorpionas reiškia 10-tąją Romos legioną, Kristaus laikais stovėjusį Jeruzalėj, o kardas — mirtį "karaliui". Šis brėžinys galėjo užsilikti iš nepamirštos dienos, kai sargybiniai "žaidė" su Jėzumi.

"Jie apvilko jį purpuriniu apsiaustu, nupynę uždėjo jam erškėčių vainiką... daugė jam galvą nedrine lazda, spjaudė ir priklauptami neva garbino jį" (Mk 15,17-19).

Kristaus laikais į šią tvirtovę vedė milžiniški vartai su triguba arka. Archeologiniai tyrinėjimai surado, kad viena tų arkų yra virš šito vienuolyno altoriaus, o kita — virš gatvelės. Čia Pilotas, norėdamas sukelti gailestį, išvedė nuplaktą, sukruvintą Jėzų miniai parodyti ir ištare žmonijos sąžinien įsirežusį "Ecce Homo". Šioje vietoje, kaip niekur kitur Jeruzalėj, maldininkai stovi ant autentiško Jėzaus kelio Golgoton. Todėl čia prasideda Via Dolorosa. Kiekvienas maldininkų būrys pasiima po medinių kryžių ir pasikeisdami neša jį į Kalvarijos kalną. Pasiimam ir mes ir išeinam Kryžiaus keliu.

Nemačius Jeruzalės senamiesčio, sunku įsivaizduoti jo architektūrą, žmones, spalvas ir garsus; jo bruzdesį, šurmulį ir intensyvų gyvastingumą. Via Dolorosa vingiuoja per tą margumyną, kuris išliko mažai tepasikeitęs tūkstančius metų. Siauros, laiptuotos gatvės, nusagstytos krautuvų eilė. Prekyba vyksta daugiau lauke, negu viduj, todėl ir prekės išstatytos gatvėje. Judėjimą sudaro tik žmonės, asiliukai, retkarčiais viena kita avytė ar ožkytė ir geltonai raištos katės.

Tik pradėjus Kryžiaus kelią, prie mūsų prisijungia simpatinga vienuolė sionietė. Nustembam, kai ji mus prakalbina lietuviškai. Šneka sunkiai su ryškiu škotišku akcentu. "As Mackevičiūtė, — prisistato ji, — gimiau Škotijoje". Išgirdusi lietuviškai kalbant, ji prisiminusi savo tėvelius ir panorusi su mumis pabendrauti. Mielai glaudžiam "po lietuvišku sparnu" šią kuklią, į pranciš-

koniškus sandalus basnirčia įsispyrusią seselę ir einam Kančios keliu toliau. Žiūriu į vienuolę ir galvoju, kur tų lietuvių nėra! Mes dabar, kaip anksčiau žydai be Izraelio. ..

Iriamės per spalvingą minią. Prieky siūbuoja kryžius, nešamas dviejų kelionės draugų. Prasilenkiam su asiliukais, su klykaujančiais trumpakelniais berniūkščiais. Nubrozdingi keliai, sandalai ant purvinų kojų primena vaikystės vasaras. Storos arabės, iškilmingos ir matroniškos savo juoduose apdaruose, arabai su baltom ir juodmargėm kafijom; arabai su kostiumais ir kaklaryšiais; visokių ordinų, kongregacijų ir tautybių vienuoliai, vienuolės; visokio plauko turistai ir maldininkai. Visi jie plūsta ir vilnija klegiančia banga, užkimšdami senamiesčio gatveles.

Mes jau prie trečios Kryžiaus kelio stoties. Tėvas Vaišnys skaito maldą; virš seno pastato angos po kryžiumi parpuolusio Jėzaus reljefas. Susikaupt neįmanoma: per daug žmonių, garsų, judesio ir vaizdų. Akys laksto aplink, mintys šokinėja nesuvaldomais šuoliais.

Labiausiai trukdo fotografas. Juodaplaukis, miklus kaip beždžionė, bėga jis priešaky mūsų, užšokdamas čia ant kokio akmens, čia ant laiptų, mosikuodamas rankomis, arabiškai šuktelėdamas Džimiui kažkokius nurodymus ir vis spėdamas paspaust aparato mygtuką. Iš pradžių jis mane nervino: jaučiausi lyg fariziejus, kuris prieš melsdamasis sutrimituoja, kad visi pastebėtų. Dabar bandau ramiau galvoti. Juk tokios nuotraukos šito arabo pragyvenimas. Vakare atneš jų krūvą viešbutin mums išsirinkti ir iš kiekvieno uždirbs mažiausia po penkis šekelius...

Pagaliau, išskyrus fotografą, ar ne taip čia buvo prieš 1948 metus Nisan mėnesio 15 dieną? Asiliukų bliovimas, prekių šūkavimas, visokių kalbų erzelis...

Tik minia tada šitam kampe buvo pikta ir pašaipinga. Ir, vietoj reljefo, po dideliu kryžium gulėjo sumuštas, ištinęs, žaizdom ir krauju aptekęs Žmogus. Minia grūdosi aplink: vieni jo verkė, kiti jį spardė ir

spjaudė, tretė stiepėsi ir tiesė kaklus, stengdamiesi pamatyti, koks "nusikaltėlis" vedamas mirti. Žiaurus smalsumas pasižiūrėti į kito kančią iš saugaus atstumo buvo patenkintas tada, kaip dažnai ir šiais laikais. Juk televizijos aparato neišjungiam, kai melsvam ekrane pyška revolveriai, blykčioja peiliai ir klykia kruvinos žudikų aukos.

Netrukus pasiekiam Šv. Kapo bažnyčia — visų krikščionių maldos namų karalienė. Kryžiaus kelias iki čia man pasirodė labai trumpas, gal tik keli čikagiški "blokal". Tačiau jei esi sumuštas, žaizdotas, troškulio kankinamas, jei iš subadytos galvos bėga kraujas, užliedamas akis, ir dar turi vilkti sunkų medį, tas trumpas kelias gali būti be galo ilgas...

ŠV. KAPO BAŽNYČIA

Šv. Kapo bažnyčia — vienas tokių pastatų, kurį reikia pamatyti, kad tikėtum jo buvimu. Į ją žiūrėdama galvoju, kad ne tik dailumui aprašyti kartais trūksta žodžių, bet ir kerėpliškumui. Labai atsiprašau pasutiniųjų jos atstatytojų, Kryžiaus karų vadų ir kunigaikščių, bet šventovė — kerėpla. Du nevienodo dydžio bizantiški kupolai, vienas romaniškas rūsčiai kampuotas bokštas, laiptuotas stogas, niūrios tvirtovės sienos; langai su pinučiais, per aukštai; vienos mažos dūrelės, kitos — užmūrytos. Žinoma, perskaičius šios bažnyčios istoriją, nebesitebi jos negražumu. Stebiesi nebent faktų, kad ji dar tebestovi po pusantro tūkstančio metų, pajvairintų griovimais, atstatymais, deginimais ir žemės drebėjimais.

Jėzaus mirties metu Golgotos kalva ir kapo uola buvo už Jeruzalės ribų. Tą vietą gausiai lankydavo pirmieji krikščionys, todėl jau 135 m. po Kr. imperatorius Adrijonas ją, ryškiai pažymėtą, išsaugojo ateities krikščionijai. Lygiai taip pat jam nepavyko su Betliejum!

326 m. po Kr. imperatoriaus Konstantino motina Elena Golgotos kalną ir kapo olą atkasė, nuvalė ir pastatydino virš jų pirmąją Šv. Kapo baziliką. Po 300 metų ją sugriovė persai; atstatė abatas Modestas; vėl sugriovė kalifas Hakem, šiuo veiksmu

Mūsų ekskursantai eina Kryžiaus kelius Jeruzalėje.

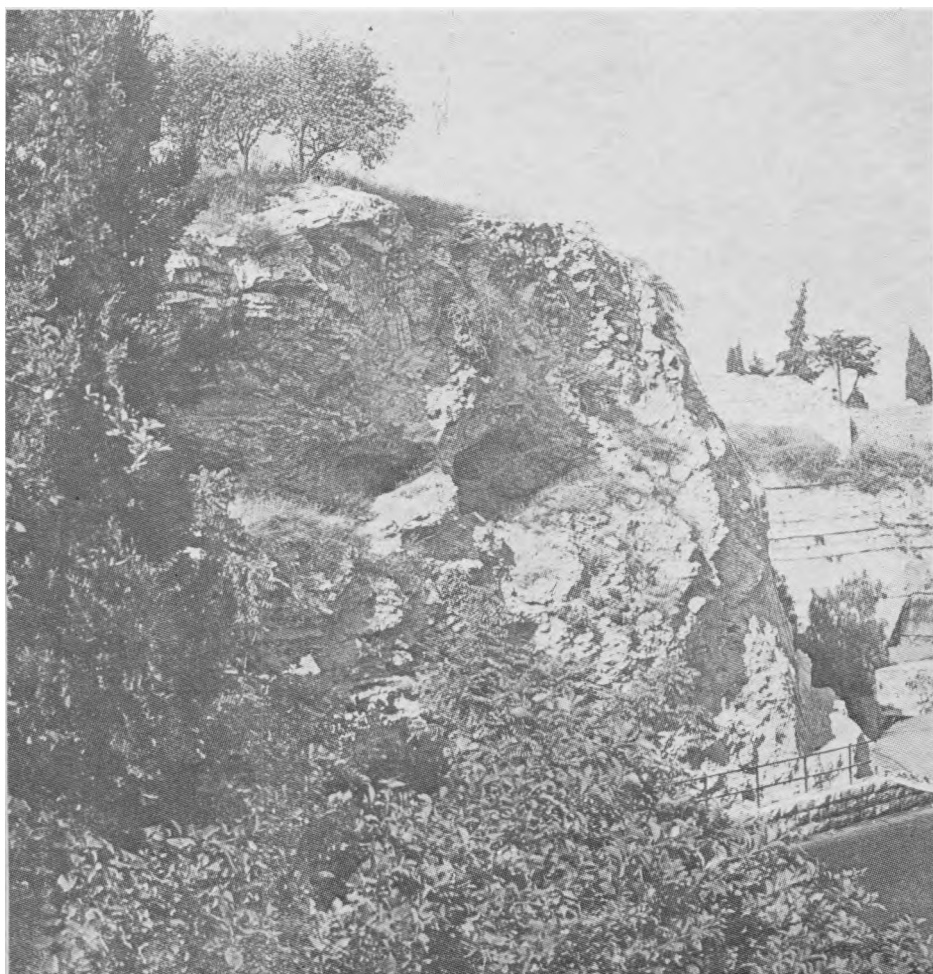
įžiebdamas Kryžiaus karus; vėl atstatė Konstantinas Manomachus ir pagaliau 1149 m. ją atnaujino kryžininkai.

Dabar šią bažnyčią tvarko ir prižiūri penkios krikščionių bendruomenės: Romos katalikai, graikų ortodoksai, armėnai, sirai ir koptai.

Paskutinės penkios Kryžiaus kelių stotys bažnyčios viduje. Įžengiam pro tas mažas duris ir patenkam į fantastišką muziejų. Viskas čia — nepakartojama istorija, kurios centre — Kristaus mirties ir prisikėlimo vietas. Palikę kryžių prie durų, siaurais laiptais kopiam į antrąją bažnyčios aukštą ir atsiduriame didžiulėje, neišpasakyto puošnumo koplyčioje. Koplyčia dengia Golgotos kalvą. Vienas altorius stovi toje vietoje, kur Jėzus buvo išrengtas ir prikaltas prie kryžiaus, kitas — kryžiaus iškėlimo vietoje. Po altoriais, stiklu uždengtą, matau baltą Golgotos uolą.

Nieko čia nėra panašaus į mano įsivaizduotą ir įvairiausių dailininkų pieštą Kalvariją. Kur tik akis užmato — mozaikos, ikonos, žvakės, sidabrinės lempos, gobelenai, marmuras. Gaila, kad šios bažnyčios atstatytojai nepaliko Golgotos kalvos neuždengtos, kaip ji stovėjusi Konstantino laikais.

Pasimeldę nusileidžiam žemyn ir einam į paskutinę Kryžiaus kelio stotį — Jėzaus kapą. "Toje vietoje, kur buvo nukryžiuotas Jėzus, buvo sodas ir sode naujas kapo rūsys, kuriame dar niekas nelaidotas. Ten jie ir paguldė Jėzų, nes buvo žydų Prisirengimo diena, o kapas arti" (Jn 19,41-42). Iš tikrųjų kapas labai arti. Gal už kokio šimto pėdų. Tai turbūt fantastiškiausias statinys šitoje neįtikėtinoje šventovėje. Milžiniškoje rotundoje stovi rausvo marmuro kubas, lyg mauzoliejus ar bažnytėlė bažnyčioje. Jo viršų — į rusišką "kniazių" kepurę panašus

Golgota.

kupolas, žemiau — kolonos, lempos, ikonos. .. Siaura anga, vedanti į kapo vidų, iš šalių namo aukščio ir geroko medelio storio žvakės! Blizga jų ornamentuotos žvakidės, mirkčioja alyvos lempų trigubos eilės, švyti baltas sidabras... Ak, tas rytietiškas chaosas, toji mintis sujaukianti puošmenų gausybė!

Autentiškoji ola, kur buvo palaidotas Jėzus, karalienės Elenos sutvarkyta, išsilaikė iki 1009 m., kada ją sugriovė kalifas Hakem. Liko tik akmeninė plokštė, ant kurios buvęs paguldytas Jėzaus kūnas. Tai plokštei išsaugoti 1810 m. graikų ortodoksai ir rusai pastatė dabartinį gremėzdą.

Susirenkam prie angos į kapą. Įeiti galima tik po keturis, nes ola siaura ir mažutė. Rikiuojamės po du, o Džimis šnibžda: "Tik

neduokit pinigų. .." Kam neduot, nežinau, kol nepamatau oloje mūsų laukiančio barzdoto, kepure-puodu užsivožusio ortodoksų kunigo. Jis ten prižiūri degančias žvakes ir turbūt laukia aukos už įėjimą. Negavęs, tyliai, bet piktai apsibara su Džimiu. Čia man jau prireikia Jėzaus, kad, kaip anomis dienomis šventykloj, virve perlietų visiems nugaras. Jei biznis tinka miesto gatvėse, čia jis papiktina.

Ola išklota marmuru. Kaip ir visur, blizga sidabruotos ikonos, dega žvakės. Dešinėj platus akmeninis suolas, padengtas rausvu marmuru. Čia buvo paguldytas sužalotas Jėzaus kūnas. Nežiūrint aplinkos neskoninumo ir vertelgiškos atmosferos, ši vieta įspūdinga įvykių didybe. Čia išsipildė Dievo pažadas žmogui, ir mirtis tapo nugalėta:

"Jūs ieškote nukryžiuotojo Jėzaus Nazariečio? Jis prisikėlė, jo čia nebėra. Štai vieta, kur jį buvo paguldę" (Mk 16,6).

Iš tikrųjų ši bazilika turėtų vadintis ne Kapo, bet Prisikėlimo. Ne mirtis, o gyvenimas yra krikščionybės esmė. Kad tai geriau supranta rytiečiai negu vakariečiai, jaučiu, stebėdama šventovių puošmenas, kur, lyg iš gausybės rago, blizgėdamas, šviesdamas, kvėpėdamas ir triukšmaudamas veržiasi gyvastingumas.

Pasakojama, kad šioje bazilikoje Didžioji Savaitė švenčiama, tartum fantastiškas spektaklis. Ypač Didysis Šeštadienis ir Velykų rytas, kada Rytų apeigų tikintieji džiaugsmingai šūkauja, dainuoja ir šoka; kada dunda etiopų būgnai, gaudžia vargonai ir eina pasakiškai išsipuošusių graikų, armėnų, sirų ir koptų procesijos. Kai pagaliau ortodoksų patriarchas iš Jėzaus kapo išneša liepsnojančią deglą, šokanti minia prisidega savo žvakės, ir visa bazilika paskęsta banguojančios ugnies jūroje.

Išėjus iš kapo, mūsų nepaleidžia foto-

grafas. Aš ant jo nepykstu, nes turėti fotografiją iš čia — nuostabus prisiminimas visam gyvenimui.

Džimis dar pavedžioja mus po visą baziliką. Įdomi šv. Kryžiaus atradimo koplyčia. Čia, pagal tradicinį pasakojimą, karalienė Elena radusi Jėzaus kryžių senoje vandens cisternoje. Bažnyčia šios istorijos niekada nei patvirtino, nei paneigė. Tačiau, kad medis, apsemtas vandens, gali gerai išsilaikyti net šimtmečius, yra įrodyta, kaip ir faktas, kad romėnų kareiviai panaudotus kryžius sumesdavę į cisternas.

Išeinant dar apsuku ratą aplink koplyčią. Kitoje pusėje įrengtas altorėlis. Čia žvakių šviesoj, tarp spalvingų užtiesalų sėdi barzdotos, kepurėtas kunigas. Nežinau, ar tas pats, kuris barėsi su Džimiu, bet jis atkiša man alyvmedžio kryželį. Aš traukiu iš piniginės šekelį ir jaučiuosi baisiai nepatogiai: beveik kaip prie Cairo muziejaus, kur pirkau pirmąjį suvenyrą — Nefretitės galvutę. Tik ten reikėjo derėtis... Galbūt mes, vakariečiai, per jautrūs ten, kur nereis-

Jeruzalė. Vidury — Šv. Kapo bažnyčia.

kia? O gal hipokritiškai, norėdami atskirti dvasią nuo kūno ir būtinai matyti šventą asketą, kur yra tik žmogus, reikalingas maisto ir pastogės?

ANT MORIAH KALNO

“Imk savo vienatinį sūnų Izaoką ir eik į Morijos kraštą” (Pr22,2).

Po pietų lankom Moriah kalną. Ne kalnas jis, bet plokščiaviršūnė kalva. Kaip ir kiekviena vieta Jeruzalėje, Moriah persunkta seniausia žmonijos istorija. Čia toji istorija prasideda su Abraomu, kuris, Dievo bandomas, ant šio plokščiakalnio rengęsis aukoti savo sūnų Izaoką. Daug šimtmečių vėliau, karalius Dovydas nupirko Moriah kalvą ir jebusitų ir pažadėjo pastatyti šventyklą. Dovydo pažadą išpildė jo sūnus Saliamonas, ir ant kalvos išdygo puošni šventykla. 587 m. pr. Kr. ją sugriovė Babilono valdovas Nabuchodonzaras. Grįžę iš Babilono nelaisvės, žydai šventyklą atstatė, tačiau tik Erodo laikais ji suspindėjo visu pirmykščiu grožiu ir turtais. Erodas, norėdamas žydoms įsiteikti, šventyklą praplėtė, suremontavo ir išpuošė. Tokią ją matė Jėzus, lankydamasis melstis ir mokyti.

Kaip Jėzus išpranašavo, 70 m. po Kr. šventyklą sugriovė Titas, o imperatorius Adrijonas, įgudęs kitų religijų šventoves naikinti, pastatė čia savo mylimo dievo Jupiterio altorių.

Pirmieji krikščionys šią kalvą laikė užkeikta; ant jos riogsojo griuvėsiai ir buvo verčiamos šiukšlės. Tačiau kai musulmonai užkariavo Jeruzalę, kalifas Omaras ją pagerbė, pastatydamas mečetę ir pranešdamas tikintiesiems, kad nuo čia pranašas Mahometas nuskridęs į dangų ant sparnuoto žirgo. 691 m. po Kr. kalifas Abel ei Malik Ben Warwan Omaro mečetės vietoj pastatydino dabartinę, Uolos Kupolų vadinamą šventyklą. Po Mekos ir Medinos šis pastatas musulmonų pasauly laikomas trečia švenčiausia vieta.

Sužavėta žiūriu į šią nepaprasto grožio šventovę. Milžiniškas aštuonkampis masyvas atrodo lengvas, tartum kilimas, išaustas nuostabiais raštais, kuriuos sudaro žėrinčios

auksinės, žydros, žalios, gelsvos porceliano plytelės. Paaukuoto aliuminio kupolas su islamiško mėnulio ragu viršūnėj akinančiai atspindi popietės saulę. O aplink — erdvi, karališka aikštė, senosios Saliamono šventyklos apimtis! Gigantiška turėjo būti ta šventykla, jei ši didžiulė mečetė užima tik patį aikštės centrą.

Nors čia man nėra nieko jaudinančio ir brangaus, bet esu apstulbinta grožio ir erdvės. Ak, kodėl Šv. Kapo bažnyčiai nebuvo gimę tokie architektai! Kodėl ji riogso, užgožta senamiesčio namelių, suspausta sienų ir gatvių...

Prieš įžengdami į mečetę, paliekam batų ir foto aparatų prie lieknų trigubos arkos kolonų. Tai vienas iš kelių Mawazin, arba sielų svarstyklių, ant kurių, pagal legendą, bus sveriamos sielos Paskutinio teismo dieną. Čia mūsų bendrakeleives, Emiliją, Veną, Nataliją ir Mariją, arabai apvelka mėlynais chalatais, nes jos esą nepadoriai apsirengusios: palaidinukės be rankovių! Na, kas tikėjo, kad tokios rimtos ir garbingos moterys. . . Ajajai! Vos tik perėjo per sielų svarstykles, ir išryškėjo slaptos nuodėmės! Vyrai nesiliauja vargšes "traukę per dantį", bet jos nenusimena ir, susisupę į moteriškam žavesiui nieko nepriduodančius chalatus, oriai įžengia mečetės vidun.

Šventyklos vidų aprašyti trūksta žodžių. Tai raudonų kilimų, mėlyno marmuro kolonų, brangakmeniais žėruojančių vitražų ir auksinių Korano raidžių darnus ansamblis. Įmantrūs sienų, arkų, vitražų raštai apstulbina akis, o iš auksinio kupolo srūva auksinė šviesa ant Sakhra, Šventosios Uolos. Uola didelė, gelsvai balta, aptverta puošnia marmuro baliustrada, stūkso pačiame mečetės vidury. Tai čia, musulmonų įsitikinimu, Abraomas aukoją Izaoką, ir Mahometas jojo į dangų ant sparnuoto Al-Burak.

Vaikštau aplink, užvertus galvą į fantastiškus Korano posakius, kurie elegantiškais vingiais juosia kupolą. Džimis aiškina, kad vien tik jiems padaryti sunaudota aštuonios tonos aukso!

Mūsų fotografas Stasys iš po skverno išsitraukia aparatą ir skubiai fotografuoja.

Verksmų siena. Kairėj viršuje matyti garsiosios mahometonų mečetės kupolas.

Nežinau, ar spėjo jis ką nors nutraukt, nes mečetės "zakristijonas" tuoj pat prišoka ir išprašo "nusikaltėlių" lauk. ..

Išėję iš mečetės, apsiaunam ir pasklin-dam kas sau — fotografuoti. Vaizdas pro rytinio Mawazin kolonas į Alyvų kalną, tartum Corot paveikslas: auksinė erdvė, ramybė ir magiškas detalių ryškumas.

Aplankyt netoliese stovinčios sidabrinio kupolo mečetės, El Aqsa, nebespėjam. Ji taip pat svarbi musulmonų šventovė, surišta su Mahometo "Nakties kelione". Korane rašoma: "Pagarbintas, kuris savo tarną nak-ties metu paėmė iš Šventos Mečetės (Me-kos) į Tolimą Mečetę (El Aqsa). Tebūna pagarbinta toji vieta".

Palikę Islamo šventoves, praeinam dar pro vieną Mawazin, ir mūsų sielos iškart pasunkėja nuo žemiškų troškimų, nes prieš akis — atspėjot — suvenyrų krautuvė! Kas sako, kad tik krikščionys bizniauja švento-se vietose? Matytumėt, kokia prekyba ver-da netoli Pranašo uolos!

VERKSMŲ SIENA

Ko išdidi buvai,
Ko nenusilenkei dailidei Kanaano —
Dabar po laiko jau,
Po laiko mums krikštas ir išganymas. . .

(B. Brazdžionis)

Moriah pakalnėj, auksinio Uolos Kupo-lo dominuojama, stūkso Verksmų siena —

švenčiausia žydijos šventovė. Tai garsiosios šventyklos paskutinis likutis. Ši siena — dalis imponantiškų mūrų, kuriais Erodas buvo apjuosęs šventyklą. Titas, ją sugriovęs, tyčia paliko vieną mūrą, "kad būsimos kartos stebėtusi romėnų galybe, pajėgusia tokius akmenis išgriauti. Nuo tada žydams buvo leista tik kartą per metus atvykti į Jeruzalę ir prie šitos sienos apverkti savo liūdną dalį. Žydų paprotys čia melstis ir dejuoti tęsėsi šimtmečiais, kol 1967 m., po Šešių dienų karo, Izraelis atsikovojo Jordano okupuotą Jeruzalės dalį, ir Verksmų siena tapo lyg tautos triumfo arka. Dabar priešais sieną padaryta didžiulė erdvi aikštė, kurioje plevėsuoja Izraelio vėliava, liepsnoja aukuras ir eina sargybą išsipustę Izraelio kariai.

Kai mes ateinam, aikštė užlieta saulėlydžio auksu. Žmonių nedaug, tik sargybiniai prie vėliavos ir keletas maldininkų. Prie sienos galima visiems prieiti, tik vyrai turi užsidėti "jermulkes" ir atsistoti kairėje pusėje, o moterys — dešinėje.

Iš arti siena imponuoja: žmogaus aukščio, kelių žmonių pločio geltoni akmenys, amžių išvarpyti, išgraužti, išvagoti, kaip daug patyrusio senio veidas. Tų tarpuose švyluoja žolių barzdos ir perisi olų kregždės. Viena štai tupi ant briaunos, tokia ori ir rimta. Irgi — maldininke!

Žydų maldininkų šiuo metu nedaug. Visi jie stovi prigludę prie sienos, siūbuodami tai kairėn, tai dešinėn, pirštais lengvai glostydami senuosius akmenis. Netoli mūsų meldžiasi jauna, dailiai pasirėdžiusi žydė. Ji ritmiškai siūbuoja ir į akmenų plyšius kemša mažus popierėlius. Tai maldos ir prašymai Jehovai.

Kaip brangu žmogui jo krašto šventos ir istorinės vietos! Jis nori jas ne tik matyti, bet liesti ir glausti, instinktyviai pasinerdamas ton istorijon, tan tikėjiman... Juk ir aš Vilniuje panašiai liečiau Aušros Vartų numintus laiptus ir glosčiau Gedimino bokšto apvalius akmenis..

Grįžę viešbutin, atsisveikinam su Džimiu ir Abraomu. Rytoj — paskutinė mūsų diena Jeruzalėje. Keliausim po miestą pėsti, o Džimis jau kitai ekskursijai pasakos apie

šventąjį miestą. Net liūdna su juo skirtis: buvo toks įdomus ir malonus žmogus, su dideliu žinių bagažu. Įteikiame jam po kelias dešimt dolerių ir kortelę — "Mūsų šauniam ir daug žinančiam vadovui Jamil. Dėkingi lietuviai". Pasikratom rankomis.

— Salaam Aleikum, Jamil!

— Aleikum Salaam!

Gegužės mėn. 7 d.

Jau laikas miegot, nes keliamės 3.30 val. ryto! Jeruzalė neturi aerodromo. Čia ir malūnsparniui nutūpti nerastum vietos! Taigi važiuosim autobusu iki Tel-Aviv, o iš ten didžiuoju TWA lėktuvu skrisim į Graikiją. Bet miegas neima. Pro atvirą langą plūsta vėsi aukštumų naktis, ir aš mintyse dar vis sijoju Jeruzalės įspūdžius.

Širyti visi pasklidom po miestą kas sau. Tėvas Vaišnys, Irena, Gina, Alfa, Julija ir aš sudarėm "senovės tyrinėtojų skiltį" ir išmaišėm senąją Jeruzalę. Pradėjom nuo Damasko vartų, margos minios vidun nešė į nešti. Kiek veidų, balsų, keistų drabužių ir keistų vaizdų! Štai senis su garuojančiu virduliu ant nugaros pardavinėja arbatą. Ant virdulio sukabinėti dindi skambaliukai, šaukdami pirkėjus. Beveik kiekvienoj kryžkelėj stovi vienračiai vežimukai, pilni geltonų, Sezano sėklom apibarstytų Jeruzalės riestainių. Jie dideli, švieži ir kvapūs. Arabės mokinukės su tamsiom uniforminėm suknytėm ir ilgom kelnėm perka tuos skanėstus ir čia pat užkandžiauja. Žinoma, riestainius ragaujam ir mes. Man rodos, tai bus vienas iš skaniausių prisiminimų! Bet senamiestis gali pasididžiuoti ir gausybe įvairių pyragaičių. Piramidėmis sukrauti kepyklų languose, jie kvepia, neleidami praeiti neragavus. Na ir ragaujam: ir žalius su pistachio riešutais, ir oranžinius su morkomis, ir trapius, lyg popierėlis, su medum, ir t.t., kol "apsalsta širdis".

Šiandien turėjom daugiau laiko pasimaišyti po krautuves. Čia jų begalybė, o jose — prekių gausybė ir įvairybė. Visko čia gali rasti, net... gintaro. Netikėtai užtikau keletą karolių eilių jaukioj krautuvėlėj, prekiaujančioje tik autentiškomis senienomis.

Romėnų pinigai, graikų vazelės, įvairios iškasenos gulėjo po stiklais, pasipuošę savo istorijos dokumentais ir aukštom kainom. Trumpa gintarų eilutė buvo įkainuota 200 dolerių. "Iš kur gavot gintaro?" — paklausiau plikagalvį akiniuotą savininką. "Iš Rusijos. Atvežė tokios vienuolės..." Gintaras iš Rusijos? Greičiau iš Palangos! Kur mūsų neprapuola...

Dar kartą aplankėm Šv. Kapo bažnyčią. Ten buvo ką tik pasibaigusios kažkokios iškilmės su procesija. Tiršti smilkalų debesys vilnijo skliautais, raudonavo rožių lapeliais išbarstytos grindys ir gaudė vargonai. Kas per gaudimas! Atrodė, kad virpa sienos, kolonos ir visas oras. Garsai aidėjo gilūs, majestotiški, nežemiški, tobulai tinkantys šiems skliautams.

Grįždami metėm paskutinį žvilgsnį į senamiestį nuo Damasko vartų viršaus. Tarp nišų, šaudymo angų, laiptų ir aštrių bokštelių slapstėsi Suleimono Didžiojo dvasia, o viską gaubė akinančiai mėlynas dangus. Toks pat, kaip tada, kai Jėzus eidavo mokyti į šventyklą, kai Pilotas nusiplovė rankas, kai Titas išgriovė šiuos vartus, o Suleimonas juos atstatė... Amžinai grynas dangus virš vėl ir vėl statyto, vėl ir vėl išgriauto, bet amžino miesto...

Netoli viešbučio, iš turistinio autobuso iššokęs, pasivijo mus Džimis ir tėvui Vaišniui padavė voką. "Tėve Mūsų lietuviškai! — šaukė jis, skubėdamas atgal, — padariau kiekvienam po kopiją!" Kokia maloni staigmena! Šaunus tas mūsų Džimis. Kaip jis galėjo įeiti karmeličių vienuolynan, neįsivaizduojam. Nebūtų arabas!

Vakare, lietuvės seselės pakviesti, vėl aplankom Siono vienuolyną ir dalyvaujam mišiose ant Lithostratos grindinio. Tai buvo viena iš šios kelionės ypatingų valandėlių, kada, apsuptas ramybės ir tylos, jauti dideliais įvykiais turtingą praeitį, kuri suformavo dabartį, kurios įtaka nesibaigs ateity. .. Po keliais tebejaučiu vėsius ir švelnius Lithostratos akmenis. Dviejų tūkstančių metų srautas subėgo į mane per vieną valandą. Esu tartum perpildyta stiklinė ir negaliu užmigt, kaip tąsyk Vilniuj. .. Ko-

V

O, kad galėčiau pradėti gyvenimą iš naujo.. .

Vytautas Kasniūnas

Onutės pasakojimą lydėjo cigarečių dūmų kamuoliai, kurie, virtę debesėiais, buvo traukiami ugniakuro dūmtraukio. Kai šeimininkė trečią kartą išvalė peleninę, Onutė vėl visus atsiprašė, kad taip smarkiai dūmina, kartu patikrindama, kad, sėdint prie ugniakuro ir net smarkiai uždūminus, nelieka nė kvapelio.

— Šį kartą tau atleidžiame už tą smalčinimą, — įsiterpiau, — nes mus užkerėjai savo meilės gyvenimo išpažintimi.

— Išpažintis paprastai yra slaptas dviejų asmenų pasikalbėjimas, — rodydama pirštu į kunigą, ji atsakė. — Mano atviros kalbos, tie pasakojimai, kaip minėjau, ne vienam atvėrė akis, ir daug kam nebereikės klystkeliuose klajoti. O dėl rūkymo, tai man taip pat daugiau nebereikės prašyti atleidimo, nes supyškinusi paskutinę cigaretę, daugiau neimsiu į burną.

— Kam, kam, bet tau tai tikrai netinka čiulpti tos bjaurybės, — pritariau jos nutarimui.

— Mano tėvynainiai žagariečiai šią "bjaurybę" vadina čiulpa, — ji nusijuokė.

— Bet užtenka juokus krėsti. Kai aš prisi-

kia privilegija per vieną gyvenimą aplankyti net du amžinus miestus!

Iki kito laiško.

Jūsų Nijolė

menu meilę su Gediminu, vedybas, visą tą trumpą su juo gyvenimą, man kartais at-
rodo, lyg tai buvo vaikiškas žaidimas (ką,
manychiau, esame visi žaidę), o kartais at-
rodo, lyg pro akis prabėga matytas gražus
filmo vaizdas. Mes buvome labai laimingi.
Senutė sakytų — atitiko kirvis kotą. Visur
taip sutikome, lyg du mažutėliai. Pasižiū-
rim vienas į kitą, ir lūpose pasirodo laimin-
ga šypsena. Neatrodo, kad būtume pataika-
vę vienas kitam ar mėginę taikytis. Lyg ant
delno, skaitėme vienas kito mintis. Aš, žiū-
rėk, pagalvoju ką nors, o jis jau bedarąs ar
besakąs. Ir atvirkščiai.

— Tai tas pirmasis kerėjantis žvilgsnis
buvo nemeluotas? — paklausė Stasė.

— Turbūt. Kai aš kartą po vedybų pri-
siminiau apie mūsų susipažinimą ir tą širdį
duriantį žvilgsnį, tai jis tada atsakė, kad,
mane pamatęs, staiga išgirdo vidinį balsą:
ji, arba niekas.

— O ką tu tada pagalvojai? — paklau-
siau.

— Aš mylėjau Vytenį, ir mano žvilgsnis
turbūt taip ir liko sustyręs ore, kaip atsitin-
ka, staiga pamačius nuostabiai gražų gam-
tos vaizdą ar paveikslą. Tiktų taip pat atsai-
kymas, jog buvo kažkas nuostabaus, neap-
sakomai nuostabaus.

— Kaip ilgai gyvenai su Gediminu?

— Penkerius metus, kurie kartais atro-
do lyg pasaka trumpi, kartais ilgi ilgi me-
tai, sekę eito gyvenimo pėdomis.

— Ar jis buvo religingas?

— Labai, labai! Aš jį davatkėle vadin-
davau. Bet jo religingumas buvo giliai vi-
duje išgyventas, sukaupias, be tų, kartais
kitų mėgstamų, išviršinių formų. Mokėda-
mas daug kalbų, jis buvo labai apsiskaitęs,
ir religinė knyga buvo lyg jo gyvenimo pa-
lydovė.

— Tokie knygų graužikai paprastai bū-
na nesocialūs, nekalbūs, neįdomūs.

— Gediminas buvo labai socialus, mėgo
žmones, draugystes, išėjimus, tiko "ir prie
tanciaus, ir prie rožančiaus". Visados buvo
linksmas, saikiai išgerdavo, mėgo anekdo-
tus ir jų šimtus mokėjo. Nebuvo jau taip
labai geras šokėjas, bet mėgo šokti tik su

geromis šokėjomis. Mėgo moterų draugystę.

— Buvo ištikimas?

— Kiek žinau, taip.

— O kiek nežinai?..

— Matai, yra moterų, taip gerai suge-
bančių vyrus sugundyti, kad ir šventajam
galėtų karūną nuimti!

— Jei taip, tai ar nelaikai to neištikimy-
be?

— Matai neištikimybei reikia daug skai-
čių, daug norų. Bet jei vyras, sakykime, su-
klumpa vieną kartą, nenorėdamas, neieško-
damas, nesiekdamas, bet įtrauktas į pinkles
taip gudriai, jog jam nelieta nei bėgti, nei
rėkti, ką gi — būna lyg ta pelė, pagauta ka-
tės.

— Tą pat galima taikyti ir moterims. Ir
jos gali būti netikėtai pagautos ir prigautos.

— Čia gali būti išimtis tik užpuolimo
metu. Kitu atveju, jei moteris nenorės, ne-
ieškos, ko negalima, tai ji nepakliūs į bėdą,
kaip vyras gali pakliūti. Esu daug moterų
apklausinėjusi, ir dauguma jų sutiko su ma-
no nuomone. O taip pat ir vyrai. (*Redakci-
jos pastaba. Mes su šia nuomone ir su tokiu
"filosofija" visiškai nesutinkame. Gal pana-
šios nuomonės apie vyrą ir moterį buvo ma-
dingos prieš kelias dešimtis metų, bet dabar
jau jos pasenusios; joks rimtas psichologai
taip negalvoja*).

— Vyrams tik to ir tereikia! — šokte-
lėjo diakonienė. — Kaipgi tie, vadinamieji
angeliukai, nepritars tau!

Ir užvirė burzgesys. Kalbėjo visi, o klau-
sėsi tik viena Onutė. Tada aš pasiūliau bal-
savimą.

— Bet tiksliai slaptas balsavimas! — pa-
siūlė "diakonas", padilbomis pažiūrėjęs į
žmoną.

Balsavimas vyko greitai. Onutė suskai-
čiavo balsus. Po to ji davė patikrinti kuni-
gui ir džiaugsmingai pasakė:

— Mano pasakymas buvo priimtas bal-
sų dauguma.

— Kokia balsų dauguma? — paklausiau,

— Užtenka ginčų, — pasakė Onutė. -
Kai dar labiau pradėsime knaisiotis, dar
daugiau erzelio sukelsime.

— Kiek aš supratau, Onutė neminėjo,

ar nesąlygojama, kad, sakykime, po suklupimo vyras turi žmonai viską pasakyti, atvirai ir nuoširdžiai, — pertraukė Stasys.

— Atvirumas yra ištikimybės rodiklis, — šūktelėjo Onutė, — kitaip ir negali būti!

— Abiem pusėm! — pabrėžiau.

— Aš, jau trečią kartą našliaudama, esu mačiusi ir šilto, ir šalto. Pažįstu vyrus ir nuluptus, žinau, kurie tikrai nori našlei padėti, ir tuos "tariamuosius".

— Tik nepradėk badyti pirštais į mūsų vyrus, — įsiterpė Stasė.

— Tokie vyrai, kaip šitas būrys, tokie draugai, kaip jie, tai lyg dangaus dovana. Kur yra šeimos harmonija, gražus sugyvenimas, ten yra ir ištikimybė. Ten ir šeimų draugystė, gyvenimo dienos puošmena.

— Kas gi atsitiko su Gediminu? — nežinodamas visų smulkmenų, paklausiau.

— Įsteigus Muenchene "Coca-Cola" pilstytuvą, Gediminas gavo darbą. Pradėjęs dirbti techniškame skyriuje, vėliau buvo paskirtas vedėju. Gyvenome labai gerai. Jis turėjo automobilį — didelį karišką "džipą", ir mes labai daug važinėjome. Padidėjo ir mūsų šeima. Susilaukėme dvynukų berniukų: Gedimino ir Vytuko. Jiedu gimė pirmaisiais vedybiniais metais. Į Ameriką važiuoti nesirengėme, nes Gediminas alga gaudavo doleriais. Jis ilgesnį laiką skundėsi skilviu. Nuo "Coca-Colos" gėrimo pablogėjo. Gydėsi. Tai pagerėdavo, tai pablogėdavo, bet jis per daug nekreipė dėmesio, vis guosdamasis ir slėpdamas nuo manęs. Kartą, grįždamas su amerikiečiais iš Paryžiaus, kur buvo išvykęs tarnybos reikalais, pradėjo kraujuoti. Amerikiečių ligoninė buvo toli, tad nuvežė į vokiečių ligoninę. Operavo, bet nepasisėkė. Darbdaviai iškviėtė amerikietį gydytoją, bet po antros operacijos Gediminas neatsigavo. Palaidojome Muenchene.

— kažkas sakė, kad paskiau karstą parvežė į Ameriką? — paklausiau.

— Kai gabeno žuvusių amerikiečių karstus, atvežė ir Gedimino karstą, — patvirtino Onutė. — Palaidojome Niujorke. Kai jį laidojome Muenchene, mane globojo buvęs mano gimnazijos mokytojas ir klasės auklė-

tojas, kuris tada prisipažino mane mylįs, o aš iš jo visokiais būdais juokdavausi, kartais net jį įžeisdama. Kai Vytenis ieškojo sūnui krikšto tėvo, tai antrasis kandidatas kaip tik ir buvo jis. Aš tada ir nuo to pasiūlymo atsisakiau. Po Gedimino laidotuvių kapinėse aš vėl pamačiau moterį, kurios išsigandusi, sušukau: "Atstok nuo manęs, piktoji dvasia!" Tai buvo ta pati gailestingoji sesuo, su kuria, kiek žinau, man išvykus į kaimą, gyveno mano pirmasis vyras Vytenis. Aš tada, po Vytenio laidotuvių, pamačiusi ją kapinėse, apalpau. Apalpau ir tada po Gedimino laidotuvių Muencheno kapinėse.

— O kada tu su ja susitikai ir, kaip sakei, susidraugavai? — paklausė šeimininkė.

— Po Gedimino laidotuvių aš turbūt buvau pamišusi, — išgąstingomis akimis pasakojo toliau Onutė. — Kartais aš, išėjusi į kiemą, kur kadaise vaikščiodavome su Gediminu, pradėdavau viena pati kalbėti, bučiuoti žemę, kur buvo įmintos Gedimino pėdos, ir dažnai apalpdavau. Bet geri kaimynai ar tas mane globojęs mokytojas mane sekdamas ir man labai daug padėdavo. Kartą, atsimenu, atsinešusi į kiemą Gedimino eilėraščius, balsiai juos skaičiau, o paskui pradėjau bučiuoti suolą, kur mudu su Gediminu sėdėdavome, džiaugsmingai žiūrėdami į žaidžiančius vaikus. Kai po apalpimo atsigavau, su manimi buvo Birutė, ta gailestingoji sesuo, kuri viliojo Vytenį, ir mokytojas.

— Nesusipešėte? — paklausiau.

— Kur tau! Susidraugavome iš pirmo susitikimo, — prašvito Onutės veidas. — Paguldžiusi mane į lovą ir užmigdinus, ji išsiuntė mokytoją Juozą atnešti maisto, o ji pati, ką radusi, paruošė vaikams valgyti. Po to įniko tvarkyti mano butą, kuris buvo sujauktas ir nešvarus. Nuo gautų iš Birutės vaistų aš miegojau iki ryto vėlumos, kaip užmušta. Kai atsikėliau, nepažinau savo buto: visur tvarka, švaru. Virtuvėje manęs laukė švariai aprengti vaikai. Birutė ir Juozas sėdėjo prie paruošto pusryčiams stalo. Birutė prišoko prie manęs, pabučiavo ir sakė: "Nuo šios dienos aš būsiu tavo tarnaitė,

o Juozas — ūkvedys. Aš išmokysiu jį bizniauti ir mums ūkiškų gėrybių parūpinti. Atsinešiau savo turtelį: porą lagaminų. Gyvensiu su tavimi ir su tavo vaikais. Vietos užteks. O kai tu sustiprėsi, būsiu tau nebereikalinga, galėsi mane išvaryti. Už savaitės pradėsiu dirbti stovyklos ligoninėje, tad ir pinigų turėsime". Bučiavomės mudvi ir verkėme. Glėbin paėmę Juozą, bučiavomės visi trys.

Ašarodama Onutė pasakojo toliau:

— Aš, ją atsiprašydama, pasakiau, kad, pamačiusi ją kapinėse, sušukau: "Atstok nuo manęs, piktoji dvasia!" O ji į tai juokaudama atsakė: "Piktoji dvasia, nusimetusi velniuko juodus drabužius, dabar bus tavo gailestingoji sesuo, apsirengusi baltai. Dievulis man atleis mano nuodėmes, jei ir tu atleisi". Jei ne Birutė ir Juozas, nežinia, kur aš būčiau šiandien. Apie mūsų vedybinį gyvenimą su Vyteniu aš jums daug pasakojau, ką aš išgyvenau ir jaučiau. Pasipuošusi baltomis plunksnomis, Vytenį apkaišiojau juodomis. Dabar iš Birutės lūpų išgirdau ir Vytenio žodžius, kurie atidengė mano klaidas. Ji man pasakojo: "Vytenis tave labai mylėjo ir buvo apsivylęs pirmaisiais gyvenimo metais. Jis tikėjosi, kad laikas vėliau išlygins skirtumus. Jo žodžiais, buvai labai vaikiška, nesubrendusi ir nenorinti ant savo pečių krauti ištekėjusios moters atsakomybės. Dėl to jis vengė turėti vaikų, norėdamas palaukti, kada tu būsi atsakinga žmona, sugebanti įsigyventi ir suprasti savo vyrą. Jis labai jautriai išgyvendavo ir skundėsi, kad kiekvienas jo prisilietimas tave gąsdindavo. Kaip sakiau, Vytenis moterų tarpe turėjo labai didelį pasisekimą. Klinikose, ligoninėje sklido kalbos, kad judviejų vedybinis gyvenimas krumpčiuotas. Tai pastebėjo ir vyresnieji gydytojai bei Vytenio profesorai. Vytenį pradėjo vilioti moterys: jaunos gydytojos, gailestingos seserys. Įsimylėjau ir aš jį. Apsigyvenau tame pačiame name. Kartu važiuodavome į klinikas ir kartu grįždavome. Visos kalbos sukosi apie jo vedybinį gyvenimą. Ir kai aš pamačiau, kad Vytenį gali pavilioti viena gydytoja, pradėjau vykdyti savo planą. La-

bai jį mylėdama ir žinodama, kaip jis tave myli, nutariau bet kokia kaina gelbėti judviejų šeimą. Mudviejų tarpe išliepsnojo draugiška meilė. Vienas kito ilgėdamiesi, praleisdavome drauge daug valandų. Džiaugiaus, kad jis prisirišo prie manęs, kad aš paviliojau jį nuo kitų moterų. Apie mudu pradėjo sklisti įvairios kalbos. Ir kuo jos plačiau sklido, tuo labiau aš džiaugiausi, nes kitos moterys nuo jo nutolo. Liko laukti, kada judu, pasiprunkštavę vienas kito baidydami, vėl sueisite draugėn. Apie tai Vytenis nuolat kalbėjo ir laukė tos laimingos dienos. O aš džiaugiausi, kad, jį mylėdama, galėjau jam padėti. Jis vėl visu įnirtimu grįžo prie savo darbo. Tada aš paprašiau Vytenio brolių ir jo žmoną, kad nuvažiuotų tavęs aplankyti ir kad tau pasakytų, jog ta moteris, kurią tu pavadinai pikta, ja dvasia, su velniukais nebuoliauja. Bet tuo metu Vytenis užsikrėtė šiltine. Ir kai tu paskambinai, tai jis buvo ligoninėje, o aš buvau atėjusi sutvarkyti judviejų buto. Išgirdusi tavo balsą, apsidžiaugiau ir norėjau tau viską išpasakoti, atlikti nenuodėmingą išpažintį. Bet tu padėjai telefono ragelį. Nuėjusi į ligoninę lankyti Vytenio, jam pasakiau, kad tu skambinai, sakei, kad jį labai myli ir jo ilgies, kad greitai atvažiuosi į Vilnių. Bet šiltinė, pasiėmusi daug gyvybių, turėjo savo glėbyje ir Vytenį. Jis ir mirė ant mano rankų. Kai jis kartais atgaudavo šiek tiek sąmonės ir klausdavo, kas aš esu, aš pasakydavau tavo vardą. Tada ligos iškamuotas, pabalęs veidas tartum pasipuošdavo šypsenos šešėliu, ir jis glostydavo mano ranką, vis kartodamas tavo vardą. Kartą pabučiavo man ranką, o aš jį pabučiavau į žandą. Atsivėrė akys, jis suriko: "Onutė! ir mirė".

— O kur dabar gyvena Birutė? — paklausiau, norėdamas, kad ji nutoltų nuo tų skausmingų prisiminimų.

— Vytenio brolio žmona žuvo Dresdeno bombardavimo metu, — po minutės atsipeikėjusi pasakė Onutė. — Amerikoje jis vedė Birutę, ir jie susilaukė dvynukių mergaičių. Gyvena Indianapolyje.

— Ta Birutė — tai didvyrė! — sušuko

poetas Stasys, — ji verta gražiausios odės.

— Taip, ta Birutė nepaprasta moteris, — sušvitusiomis akimis kalbėjo Onutė. — Sakoma, kad geram žmogui ir Dievas padeda. Ji labai laiminga. Beje, Vytenis ir jo brolis labai panašūs, sunku būdavo ir atskirti.

— O kas atsitiko su mokytoju Juozu, kuris buvo tave įsimylėjęs ir paskui globojo? — paklausiau. — Gal jis buvo tavo trečiasis vyras?

— Cha, cha, cha, — visi nusijuokė, — to tik betrūko!

Pasivaišinę kava ir krupniku, klausėmės pasakojimų apie mokytoją Juozą ir Onutės trečiąjį vyrą, kurio vardą vis spėliojome.

P.S. Kitame numeryje bus Onutės pasakojimų pabaiga.

Šeima — žmonijos mokytoja ir auklėtoja

Jonas Miškinis

Praeitis byloja, kad pirmiausia, seniausia ir tvirčiausia žmonių draugija yra šeima. Joje vyras ir moteris, drauge gyvendami, randa žmogaus gyvenimo paskirtį. Ir jis, ir ji, kol tebėra vieni, ilgisi kitos pusės ir, ją susiradę, tuokiasi, sudarydami pastovų vienetą, įgimtos meilės pagrįstą, širdies pasižadėjimų ryšiais susietą. O kai ilgesys pasibaigia, tai prasideda abiejų bendras gyvenimas ir bendras tikslas, kurio siekiant, jiems tenka išvien džiaugtis ir visokiais rūpesčiais sielotis. Jie ne tik vyras ir žmona, jie tampa tėvas ir motina, kai susilaukia vaikų. Su prieaugliu darosi jaukesnis šeimos židiny, aiškesnis ir pilnesnis gyvenimo siekimas. Vaikai atneša daugiau laimės, bet, žinoma, ir daugiau rūpesčių. Šeima tada virsta mokytoja ir auklėtoja.

Kol šeima pasiekė dabartinės kultūros ir civilizacijos laipsnį, kol tapo tokia, kokią matome šiandien, turėjo praeiti įvairias permainas ir įvairius pasikeitimus. Mokslininkai teigia, kad dar gilioje senovėje šalia monogamijos buvo plačiai pasklidusi poliga-

mija ir poliandrija, kai vyras turėdavo kelias žmonas, arba moteris — kelis vyrus. Užtikta pėdsakų, kur mišriai gyvendavo vyrai su moterimis. Tačiau mokslininkai teigia, kad pati pirmučiausia šeimos forma buvusi monogamija — vienas vyras ir viena moteris. Poligamija ir poliandrija esąs vėlesnio laikotarpio padarinys, kai viena žmonių kiltis ėmusi kovoti su kita, kai atsirado vergija ir davė pradžią įvairiems luomams. Vis dėlto po tų visų kovų laimėtoja išėjo ir civilizuotą pasaulį užkariavo monogamija. Kitos formos yra nesuderinamos su vyro ir moters lygybės sąvoka nei su laisvės supratimu.

Šeimos vaidmuo civilizacijos pažangai yra pats didžiausias. Tik jos dėka galėjo atsirasti platesnis bendravimas tarp žmonių, kurtis įvairios draugijos, telktis giminės kilmėmis ir tautomis. Šeima yra kertinis visuomenės santvarkos akmuo. Antra vertus, stiprėjant tautoms ir valstybėms, stiprėjo ir šeimos pamatai. Ką pradžioje tik religija ir įpročiai tvarkė, tai ilgainiui pradėjo vis labiau tvirtinti ir derinti įstatymai. Dabar yra teisės nustatyti santykiai tarp tėvų ir vaikų, tiksliai apibrėžtos vienos pareigos kitiems, nurodytos jų pareigos visuomenei, valstybei ir t.t. Dabar šeimai priklauso pagrindinė vieta civilinėje teisėje, šeimos svoris visuomenėje yra didelis, ja rūpinasi ir Bažnyčia, ir valstybė. Valstybė, saugodama tą pagrindinį visuomenės santvarkos narvelį, uždeda jam ir nemažą pareigų.

Tačiau atsitikdavo, kad, silpnėjant santvarkai ir pašlijus jos pusiausvyrai, pradėdavo irti šeimos santykiai su valstybe. Kartais šeima būdavo apkaltinta egoizmu, linkimų gyventi tik savo naudai, nesiskaitant su bendraisiais krašto reikalais. Tad kai kurie pradėjo įrodinėti, kad šeima nereikalinga, kad jos uždavinį geriau galinti atlikti valstybė. Taip samprotaudami, jie skelbė laisvus vyrų su moterimis santykius. Esą svarbu tik tai, kad vaikai sveiki gimtų, o juos tinkamai išauklėti sugebėsianti valstybė tam tikrose savo įstaigose, kur auklėtojų pareigas eis samdytos moterys. Tai yra visiškai klaidingas galvojimas, pamirštant,

kad stipriausias auklėjimo veiksnys yra motinos meilė, kurios negali atstoti jokia visuomenės ar valstybės įstaiga, kad ir geriausiai prižiūrima. O kad tėvai sugeba vaikams įkvėpti ir valstybinę pareigą, tai rodo jau ir senovės spartietės motinos, kurios, išleisdamos sūnų į karą, liepdavo jam grįžti nugalėtoju, arba mirti su ginklu rankoje.

Nors ir niekur plačiau neprisigijo minėtis, neigusi šeimos reikšmę auklėjimui, tačiau ji turėjo labai daug įtakos socializmui. Kur tik jis įsigalėjo, ten teisinis santuokos ryšys buvo paverstas paprasčiausia, labai lengvai nutraukiama sutartimi. Ten šeimos paio, priauglis liko be jokios globos ir auklėjančios priežiūros. Tvarkingą vyro ir žmonos meilę pakeitė palaidi vyrų ir moterų santykiai. Tokiu būdu valstybė, siekdama pajungti asmenį vien savo naudai, atpalaidavusi nusistovėjusią šeimos santvarką, prarado asmens pasitikėjimą ir gali visiškai nustoti savo pagrindinės atramos.

Kiti pavojai šeimai atsirado iš kraštutinės liberalizmo srovės, skelbiančios neribotą asmens laisvę, beveik anarchizmą. Jų nuomone, jei šeimos pagrindas yra vyro ir moters meilė, tai, kai tos meilės nebėra, nebelieka nė santuokos ryšio. Taigi ir viena, ir kita pusė turinti teisę ieškoti meilės ten, kur širdis traukia. Ar tokiam protavimui yra logikos?

Meilė, vedanti į šeimos sukūrimą, turi būti rimta ir kilni. Juk vyras su žmona pasižada gyventi ne tik sau, bet ir savo priaugliui. Tad jeigu jūdviejų meilė sumažėtų arba išnyktų, pareigos ir meilė vaikams vis tiek pasilieka. Žodžiu — pradėjus meile, tenka baigti pareigomis. Tokia yra santuokos prasmė. Tėvai neturi teisės, palikę vaikus, ieškoti naujos meilės, kaip ieško bitės medaus, lakiodamos nuo vieno žiedo prie kito. Vaikai turi teisę drausti tėvams nuo jų pabėgti net ir tada, kai tėvai jau nebesimyli. Tik tam tikrais atsitikimais kai kuriose šalyse įstatymai leidžia vyrui skirtis su žmona ir kurti naują šeimą. Bet tai išimtis, o ne taisyklė. Kas apsirinka, pats ir atsako už savo neteisėtus veiksmus. Dėl to dabar daug kur pasireiškia stipri srovė, smerkian-

ti kraštutinį liberalizmą ir siekianti rimčiau saugoti šeimos neliečiamumą, stropiau varžant santuokų ardymą. Tai daroma dėl vaikų teisės ir dėl bendrųjų tautos reikalų.

Šeimai atsiranda daugiau pavojų, kai payra bendroji visuomenės tvarka, kai negerbiama nei asmuo, nei nuosavybė. Dažniausiai tai atsitinka tada, kai visuomenę sukrečia karai arba revoliucijos, t.y. kai gyvenimas iškrypsta iš nustatytų vėžių, ir suirzę žmonės pradeda kariškai jaustis. Atrodo, kad ir Lietuva, kaip ir kiti kraštai, po pasaulinių karų patyrė daugiau šeimų pakrikimo. Reikia pastebėti, kad tokių pakrikimų pasitaiko daugiau mieste negu kaime. Jeigu suprantame, kad šeimos pakrikimas yra žalingas tautai, tai turime stengtis tą žalą šalinti. Ji silpnina tautos atsparumą blogai nuteikdama priaugančias kartas. Mes tikime, kad ir nepriklausomybę galėsime atgauti tik tada, kai bus stiprios mūsų šeimos. Tad šeima nėra tik privatus dalykas, su kuriuo kiekvienas gali elgtis taip, kaip jam patinka.

Būtina mums rimčiau kovoti ir su palaidu žmogumi, nemėgstančiu dirbti ir duodančiu valią savo piktiems įgeidžiams. Pavyzdžiui, mažųjų prieglaudose nebeužtenka vietų rastinukams ir pamestinukams pirmimimams kūdikiams. Tai nežinomų, pasislėpusių tėvų vaikai. Tai negailestingai apleistos gyvybės. Visuomenė verčiama juos imti į savo globą. Tai ne tėvai, o brakonieriai, kurie žudo motinų ir vaikų laimę, o kartais ir juos pačius. Paaugusieji kentės už savo tėvų nuodėmes, negalės džiaugtis gyvenimu ir gal daugelis jų taps pagieža visuomenei. .. Tokių patamsio donžuanų pasileidimą turi brangiai apmokėti tautos iždas. Vienas žymus rašytojas yra pasakęs: "Kas gašlauja, tas ir vagiliauja, tas ir galvažudžiu tampa". Kas nesuvaldo lyties aistrų, tas dažniausiai nusižengs ir kitose srityse. Kad tai tiesa, rodo teismų praktika. Aistringieji palaidūnai — tautos vėžys. Reikia rasti priemonių laiku jį gydyti.

Kaip tikrinamas visas kūnas, norint sužinoti, iš kur yra kilęs kokios nors jo dalies susirgimas, taip tenka plačiau dairytis vi-

suomenės gyvenime, ieškant priežasčių, kai sunegaluoja šeimos dora. Sužinojus tas priežastis, pamačius kas kenkia dorinei santvarkai ir kas ją žeidžia, negalima pasilikti abejingiems, negalima kęsti tos tvarkos ardytojų. Šeima nėra kokia sala tautoje, tad visa, kas aplinkui darosi, ją pasiekia ir vienaip ar kitaip ją paveikia. Pavyzdžiui, tokios priežastys gali būti literatūra, filmai, persunkti erotizmu, rodantieji piktinantį kieno nors gyvenimą, visokius iškrypimus, skelbiantieji laisvą ir palaidą meilę. Tai nešvari kontrabanda, siekianti pelno, prisidengusi menu, mokslu ar blogai suprantama laisve.

Drausmė, susiklausymas ir darbas — štai ko šeimai pirmiausia reikia. Kaip tautai, taip ir šeimai vienybė yra sklandaus auklėjimo pagrindas. Sakoma, kad nėra namų be dūmų. Bet kad tų dūmų mažiau būtų, reikia butą nuolat vėdinti. Darbas — geriausias visų doros negalavimų gydytojas. Tai yra apsauga prieš visokius šeimos židinio ardymus. Kai vyras ir žmona nuolat dirba, tai nėra jiems laiko dairytis kitur išsvajotos meilės. Ne dairymasis į svetimą kiemą, o savieji namai ir vaikai daugiausia tėvams turi rūpėti, kad jie užaugtų ne tik sau, bet ir savajai tautai. Tik šeima, o ne kas kitas, gali tvirčiausiai prigydyti prieaugliui pareigos supratimą artimui, tautai ir valstybei.

Tauta, norėdama būti pajėgesnė, turi augti ir daugėti. Jeigu didieji kraštai tuo yra susirūpinę, tai mažai lietuvių tautai juo labiau reikia tuo rūpintis.

Įvertinę šeimos reikšmę tautai ir valstybei, panagrinėję jos svarbumą prieauglio auklėjimui, pastebėję jos taisytinas ydas, turime atsiminti ir šeimos sielą — motiną. Jos vaidmuo šeimoje yra labai didelis. Ji maitina, moko ir auklėja vaikus, jais rūpinasi, sielojasi, gyvena jų vargais ir džiaugsmais. Su motinos meile negali lygintis jokia kita meilė. Apie jos meilę skelbia ir mūsų lietuviškos dainos. Mūsų motinų rankose yra šeimų ir tautos likimas. Tačiau kiek daug jų nesulaukia iš savo vaikų pelnytų meilės ir įvertinimo! Liūdna apie tai

Knygas verčiant į lietuvių kalbą, reikia. . . mokėti lietuvių kalbą!

Nijolė Jankutė

Kalėdų proga gavau dovanų A. Čechovo "Rinktines noveles" ir labai apsidžiaugiau, nes ne visas jų buvau skaičiusi, o ir skaitytasias pamiršau. Koks malonumas — Čechovas vėl lietuviškai!

Lietuviškai? Šis klausimas iškilo jau pirmąją novelę perskaičius ir susidūrus su tokiais išsireiškimais, kaip pvz.: ".. . net labai geram orui esant, jis išeidavo kaliošuose" (8 psl.), ". . . jis būtų atlikęs santuokos pasiūlymą", ".. . kalbėjo jis, glaudindamas pečius" (14 psl.).

Kad novelės herojus kaliošus avėjo, bet ne kaliošuose sėdėjo ir kad jis "būtų pasipiršęs", šiaip taip supratau ir pagalvojau, kad gal tos novelės kalba buvo pamiršta ištaisyti. Tačiau skaitant toliau, vertimas vis blogėjo. Užuoat pasidžiaugus šmaikščiu Čechovo stiliumi, pasigėrėjus jo humoru ir paliūdėjęs su slogios kasdienybės dusinamais personažais, reikėjo stengtis lietuvių kalbon išsiverst vertimą ir susilaikyt knygos į kampaną nenutrenkus.

Šiame vertime dažnas sakinyš šaukte šaukiasi pagrindinio remonto. Kai kurie išsireiškimai sukelia juoką (deja, ne ten, kur

pagalvoti. Motina išugdo būrį vaikų, o jie kartais neįstengia jos išlaikyti senatvėje. Tačiau ir čia gal reikia ieškoti šaknų šeimos auklėjime. Gal ir pati motina dėl to turi priiimti bent dalį kaltės...

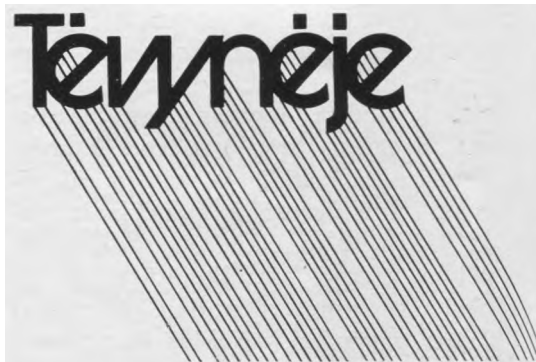
Čechovas suplanavo), pvz.: "...jis dar neapsireiškė Mariusei ir jam. . . nėra su kuo pasikalbėt apie savo meilę" (30 psl.). "... aukštas žmogus kelnėse. . . (1 5 4 psl.). "Pirmajam jau sugrįžo ir sotumo išraiška, ir plona gracija" (67 psl.). "Nuvažiavau aš į Kliuzovką ir leidaus aplink ją spirale rašyti" (147 psl.). Kiti sukelia pyktį, kad su lietuvių kalba taip nesiskaitoma ir dar spausdintam žody! Pvz.: "Praėjo minučių trejetas tylos" (53 psl.). "Šitaip valandžiukių po dviejų bėga priešais vaikelis" (98 psl.). "Jaunas žmogus. .. gerokai pasikeitė veidu" (146 psl.). .. padėjėjas netesėjo tylą ir prašneko" (142 psl.). "... jaunas vyriokas.. . bajoriško peties švarke..." (139 psl.). "... skardinė buvo išimta... per kurią nors sekundę" (155 psl.). "Dvejetas šimtninkų. .. konvojuoja į apskrities miestą valkata, neatsimenantį gimdės" (167 psl.). Neilgiau, kaip minučių po dešimties" (164 psl.).

Be šitokių "deimančių" gausybės, knygoje pilna klaidingai vartojamų įvardžių. *Koks, katras, kuris*, atrodo, vertėjui turi vienodą reikšmę, todėl, kai Čechovo veikėjai šūktelia "kokia nesąmonė!", "koks blogas kelias!" arba klausia "koks reikalas?", vertėjas verčia: *kuri nesąmonė, kuris blogas kelias, kuris reikalas* ir pan.

Linksnių mišrainė liūdna, ypač vietininko vartojimas visai ne vietoje, pvz.: "ji vaikščiojo bliuzėje", "vyrukas balų batuose", "žmogus kelnėse", "jis buvo raudonuose medvilniniuose marškiniuose". Ten, kur reikia kilmininko, vartojamas galininkas: "Kozovas ėmė nekęsti ir naują sodybą, ir baltuosius arklius" (177 psl.).

Prielinksnių "po" vertėjas vartoja tikrai dar negirdėtu lietuvių kalbai būdu, paversdamas sakinį į kažkokią groteską: "valandų po dviejų", "neilgiau minučių po dešimties" ir pan.

Nebekalbant apie tokius išsireiškimus, kaip "pravažiuojamoji liaudis", "Fedia sudarė savimi išvaizdą", "pagal kurią pilną teisę", "trūkstamai atsiduso", "mano sielą pripildė jausmas, kurį. . . patiria šautuvo gaidukas", vertimą girnapusėmis slegia dar ir svetimžodžių gausa: kompleksija, konfū-

Paruosė GEDIMINAS VAKARIS

ŽIEMA LIETUVOJE

Virš proskynos sidabruotomis arkomis nuo sniego naštos palinko beržai, lyg stygos įsirėžę į balzganą dangų pušys. O žemčiūgai kone visai užsnigti. Kadagiai panašūs į fantastinius šaltakailius žvėris, nežinia, iš kur atklydusius į žiemos mišką. Net ir senas pakelės kelmas prisidengė sniego kepure, virto lyg kažkokia paslaptinga būtybe.

zas, šliagbaumas, prezentas, kazusas, milijonščikas, šuleris, stanovinis, bašibuzukas. purga, anafemas, supostatas ir kt.

Visa tai vargais negalais perskaičius, kyla du klausimai: 1) argi iš tikrųjų vertėjui nežinoma, kad, prieš spausdinant, rankraštis duodamas peržiūrėti ir pataisyti lietuvių kalbos specialistui, jeigu vertėjas nėra specialistas, 2) koks tikslas išleisti vertimą karikatūriškai suluošinta lietuvių kalba, kai Čechovo gerbėjai gali jo kūrinius skaityti sklandžia anglų kalba, o rusiškai mokantieji — originalą?

Viena tik paguoda, kad tie mūsų jaunuoliai, kurie dar myli knygas, niekada neieškos lietuviško vertimo Čechovui paskaičiuoti ir jiems neteks spėlioti, ką reiškia "stanovinis bašibuzukas", kaip atrodo "bajoriško peties" švarkas ir kaip, "trūkstamai atsidusus", "paglaudinti pečius", "sudarant savimi išvaizdą"...

P. A. Čechovas. RINKTINĖS NOVELĖS. Iš rusų kalbos vertė Jonas Valaitis. Spaudė M. Morkūno spaustuvė 1981 m. Kaina nepažymėta.

O nuostabiausiai atrodo eglaitės. Nuo jų, sniegu apkritusių, spinduliuoja švelniai mirganti žiemos šviesa. Rodos, dar kiek ir atgis pasaka, pro snieguotas šakas pasimatyti Raudonkepuraitė, ateis našlaitėlė, viduržiemio pamotės išvaryta parinkti žemuogių. Ta mažą, atokiau stovinti eglaitė — ar tik ne gulbė, sparnus išskėtusi? Ko gero, ims ir suplasnos, nuskris brolelių ieškoti.

Anapus miško dunksančio eglyno spindinčios piramidės pakylėja akiratį. Gal ten ne eglaitės, o remiasi padangėn kuorai baltaliemenės pilies, kur gyvena burtininkas, ledo karste miega užburtoji nuotaka.

Pasakiškas žiemos miškas. Atsidūręs jame, kartais jau nežinai, kur baigiasi tikrovė ir prasideda pasaka. Ir realybė, ir svaja, ir pasaka. Fantazija susilieja į baltą tylą, sniegynų blizgesį.

Bet žiema atnešė ir daug netikėtumų. Gilus sniegas ir žvarbus lietus, viesulais nusiritę vėjai ir spiginantys šalčiai sukėlė žmonėms daug sunkumų ir net nelaimių.

Užpustyti laukai ir miškai. Po giliu apledėjusiu sniego patalu slepiasi keliai ir takeliai. Sunku žvėrimis ir paukščiams susirasti maisto. Sekliuose ežeruose gresia dusimas žuvims.

LIETUVOJE DAUG SNIEGO

"Tiesoje" miško darbuotojas A. Milkus rašo: "Jau ilgus metus dirbu miškininku, bet šitiek sniego dar nebuvo. Geras pusmetris užklojęs žemę. O kur pripustyta — kalnai. Pusnis dar galima įveikti, bet blogiausia, kad žemė visiškai neįšalus. Po sniegu vanduo. Kelius galima prasivalyti, bet jais važiuojant mašinos nuklimsta.

Po pirmos pūgos Vilniuje daug kur nebuvo galima įsibrauti į troleibusą ar autobusą. Žmonės ėjo pėsti į darbą. Į krautuves nebuvo atvežta maisto. Ne visi respublikos keliai ir miestų gatvės buvo greitai nuvalytos. Sniegas kai kur buvo valomas faneriniais kastuvais, kuriuos jau ir be sniego sunku pakelti. Kotai greitai nulūžta. Šluotos tuojau pat išyra. Tai buvo tikras vargas. Gatvėse žmonės griuvinėjo, o gydytojai nepėjo siūti žaizdų, gipsuoti kojų ir rankų".

Mažai kas prisimena tokią pūgą, kuri Lietuvoje siautė sausio pradžioje. Ši žiema išbandė darbo žmonių kantrybę. "Tiesoje" daug kas pasakoja savo nuotykius. Vienas žmones pūga užklupo kelyje prie Vilkijos. Negalima buvo pravažiuoti pro pusnis. Buvo labai šalta, kad net veidai apledėjo. Reikėjo pasibelsti į pirmos trobos duris. Žmonės priėmė nuoširdžiai. Pavaišino karšta kava, kai tuo tarpu už langų švilpė vėjas ir pūga galandu dantis. Tą vakarą, ir vėliau ištisai dvi paras, šie namai glaudė ir vaišino devyniolika žmonių.

Autobusas iš Druskininkų išvažiavo į Klaipėdą. Kelyje užklupo audra. Kelias apmirė, bet autobusas metras po metro vis dar stūmėsi į priekį. Likus keliems kilometrams iki Laukuvos, autobusas sustojo. Vėjas visiškai užvertė pusnį. Sustojus autobusui, žmonės šildė dar tebeveikiantis motoras. Po paros pasibaigė kuras, o pūga nerimo. Autobuse pasidarė šalta. Vyras pas pakelės gyventojus išvedžiojo moteris ir vaikus.

Vilniaus gatvėmis slinko daug mašinų. Žmonės kėlė rankas, bet labai mažai durų atsidarydavo.

ŽMONĖS DŽIAUGIASI ŠEŠKINIŲ GYVENVIETĖ

Gražus ir naujas Šeškinų gyvenamasis rajonas. Daugiaaukščiai namai dangų remia. Dar neošia medžiai, gėlės nežydi, bet ir tai netrukus bus. Žmonės skundžiasi, kad gyventi šiuose daugiaaukščiuose nelabai linksma. Naujas rajonas, ir paprastai daug jaunų žmonių jame gyvena. Reikia išeiti su dviem ar trim mažyiais apsipirkti. Sugrįžti su pirkiniais, o keltuvas neveikia. Du - trys mažyliai, krepšys, vežimas... keliauti reikia į aštuntą aukštą. Per visą dieną keltuvas dirba tik vieną ar dvi valandas, o kai kuriomis dienomis visai nedirba. Štai koks gražus gyvenimas gražiame Šeškinų rajone.

KELMĖS RAJONE

Sunkumai nugalimi tik susitelkus. Lapkričio pabaigoje per rajoną prasiautė vėtra, padarydama daug nuostolių. Išvertė daugiau kaip 900 aukštos įtampos elektros stulpų. Daug nulaužė medžių ir apgadino pastatus. Vos baigus sutvarkyti padarytus nuos-

tolius, pūga užvertė beveik visus kelius. Su-trukdė darbus. Gyventojai, vadovaujami tam tikslui sudarytos pagalbos, greit grą-žino gyvenimą į normalias vėžes.

KRAŠTOTYRA

Lietuvos kraštotyrininkai pernai suren-gė daugiau kaip septyniasdešimt išvykų. Jo-se surinkta daug vertingos istorinės, etno-grafinės kalbinės ir kitokios medžiagos. Vi-sa surinktoji medžiaga perduota vietos mu-ziejams bei kitoms mokslo įstaigoms. Per išvykas rasta daugiau kaip 700 vertingų eks-pонатų. Vien Kretingos muziejui atiduota 550 istorijos ir etnografijos eksponatų. Apie penkiolika tūkstančių vietovardžių, per dešimt tūkstančių leksikos vienetų per-duota Lietuvių kalbos ir literatūros insti-tutui.

Telšių kraštotyrininkai surengė metraš-čių parodą. Geriausiu darbu jau antrą kar-tą pripažintas Anulėnų paukštininkystės ta-rybinio ūkio metraštis.

Gelvonių vidurinės mokyklos mokytoja A. Stackienė yra paruošusi darbą "Apie Gelvonių apylinkės etnografiją". V. Lučiū-naitė kaupia medžiagą apie A. Baranauską. Jis 1848-49 m. yra gyvenęs Gelvonyse.

* Vilniuje "Lelijos" siuvimo gamybinis susivienijimas per dieną pirkėjams patiekia vidutiniškai po 700 šiltų paltų.

* Dvylika dienų truko nuotaikinga Šven-čionių dainų ir šokių ansamblio koncertinė turistinė kelionė po Čekoslovakiją.

* Viena Vilniaus Lazdynų mikrajono gy-ventoja sausio mėn. sulaukė šimto metų am-žiaus. Ji sako, kad gyvenimas yra stebuklas, pasaka ir laimė.

* Panevėžyje priešais J. Balčikonio vidu-rinę mokyklą pastatytas joje dirbusios Gab-rielės Petkevičaitės - Bitės biustas, iškaltas skulptoriaus Bernardo Bučio. Taip pat mo-kyklą papuošė atsiminimų lenta skulpto-riaus Juozo Zikaro atminimui. Ją sukūrė panevėžietis dailininkas V. Tallat-Kelpša ir architektė L. Andriuškevičienė.

* Per pastaruosius 20 metų Lietuvos mies-tuose gyventojų skaičius padvigubėjo. Vil-niuje gyventojų skaičius pokario metais pa-

didėjo daugiau kaip keturis kartus. Numa-toma, kad Vilniaus gyventojų skaičius šimt-mečio pabaigoje pasieks septynis šimtus tūkstančių.

* Pabaltijo respublikų tapybos trienalė, veikianti Dailės parodų rūmuose Vilniuje, jau penktoji. Joje lietuvių, latvių ir estų dailininkai parodo reikšmingiausius savo darbus, sukurtus per pastaruosius trejus me-tus. Visų trijų respublikų tapytojų kūrybo-je yra nemaža bendrų ypatumų.

* Lietuvos žurnalistų sąjungai priklauso daugiau kaip tūkstantis du šimtai sąjungos narių. Prie žurnalistų priskiriami taip pat respublikinių laikraščių ir žurnalų, miestų, rajonų ir daugiatairažinių laikraščių redak-toriai, televizijos, radijo, Eltos ir leidyklą darbuotojai, centrinių leidinių korespon-dentai, kūrybinių sąjungų atstovai. Sausio pradžioje įvyko Lietuvos žurnalistų sąjun-gos šeštasis suvažiavimas.

KIEK LIETUVOJE GYVENTOJŲ?

Lietuvoje 1982 m. sausio mėn, pirmą dieną gyventojų buvo trys milijonai ir ketu-ri šimtai septyniasdešimt du tūkstančiai. Tūkstančiui vyrų tenka tūkstantis šimtas dvidešimt trys moterys. Lietuvoje kasdiena vidutiniškai gimsta šimtas keturiasdešimt keturi kūdikiai. Berniukų gimsta keliais procentais daugiau negu mergaičių. Gamta elgiasi taip, kad pirmaisiais mėnesiais, kol kūdikis dar neišvydęs pasaulio, berniukų žūva du-tris kartus daugiau negu mergaičių.

KELIONĖS

Šiandien Lietuvoje yra beveik pusantro tūkstančio kelionių įstaigų. Garsiausios Kapsuko, Alytaus, Tauragės, Ukmergės, Mažeikių ir dar keletas. Šios kelionių įstai-gos duoda keliautojams patarimus ir pade-da surasti kelionių vadovus. Jos kasmet iš-leidžia į keliones apie tūkstantį grupių. Pa-vienius kelionių mėgėjus suburia į grupes ir paskiria joms patyrusius vadovus, kurie beveik žino bet kurios respublikos ar šalies kampelius. Daugelis kelionių mėgėjų susi-pažįsta kaip keliauti jau universitetų kelio-nių skyriuose.

PAPRASTŲ ŽMONIŲ MELODIJOMIS

Dzūkijos krašto sūnus Viktoras Budrevičius jau nuo jaunystės savyje nešioja labai jausmingas ir patrauklias dainų melodijas. Naujusias V. Budrevičiaus veikalas — opera "Giedrė". Per savo gyvenimą yra suharmonizavęs kelis šimtus dainų. Valstybinės konservatorijos salėje surengė savo kūrinių koncertą. Koncerte buvo galima girdėti raliavimus, birbynininkus, solistus, pianistus, chorą ir smuiką su orkestru. Koncertui vadovavo ir paaiškinimus darė muzikologas V. Juodpusis.

IŠTRAUKA IŠ LAIŠKO, RAŠYTO DUKTERS, IŠVYKUSIOS Į LIETUVĄ RUOŠTI KALBOTYROS DARBO

Na, žinojau atvažiuodama, kad šių metų dėka aš įleisiu šaknis į šią žemę, pamilsiu daugiau negu tik žmones ir už tą džiaugsmą, tą meilę teks patirti kartu ir išsiskyrimo skausmą, ašarą išspaudžiantį ilgėsį.

Gal nevertėtų apie tai dabar galvoti, kai dar septyni mėnesiai prieš akis, bet savotiškai turiu apie tai galvoti, kad neleisčiau dienelei prabėgti tuščiomis.

Kartais pagalvoju, koks būtų ramus, skirtingas gyvenimas, jei nebūtumėte manęs užauginusi lietuvaite — nereikėtų skaldyti šio ir taip trumpo gyvenimo į dvi dalis, nereikėtų palikti vien laisvalaikiui tautinius užsiėmimus.

Kaip skiriasi gyvenimiški rūpesčiai tiems, kuriems tik darbas ir buitis svarbu. Bet tuo pačiu — koks nuostabus šios žemės kampelis tokiu atveju būtų buvęs nuo manęs paslėptas!

Už šį kampelį, už šį kraštą esu Jums labai dėkinga. Nežiūrint, kiek skausmo tektų ateityje išgyventi dėl šios pažinties, kiek ilgesio, aš ir to skausmo neišsižadėsiu vien dėl visa to, ką šis kraštas man dabar duoda.

Nors jos negaliu pavadinti savo gimtine, bet drąsiai galiu sakyti, kad ji yra mano tėvynė.

Iki...

Ramutė

Šį laišką gavau vasario 16 d. — tai man brangiausia dovana. Negaila jai buvo metų santaupų, metų nedarbo, kad pajustų šį džiaugsmą, kurio taip ilgai laukė. Bet ji turėjo "garbės" patekti į bendrą sąrašą, po kuriuo grupė žmonių pasirašė, reikalaudami visus tuos išmesti iš lietuviškos veiklos.

Sprendimą darykite patys.

Jos mama

AR SALOMĖJA NĖRIS ATSIVERTĖ?

Atrodo, kad taip. Neseniai iš Lietuvos viena mokytoja atsuntė S. Nėries eilėraštį, rašytą prieš mirtį. Sako, kad Lietuvoje šis eilėraštis eina iš rankų į rankas. Čia jį spausdiname.

Tarp žydinčių kaštonų
Raudona bažnytėlė.
Juk čia jaunystė mano,
Nejau ji grįžo vėlei!

Aš nedrąsi stovėjau,
Pilioriun prisiglaudus,
O žmonės trankiai ėjo
Ir prie altoriaus spaudės.

Manęs nieks nepažįsta —
Pro gedulingą šydą,
Bet kojos žengt nedrįsta...
Tiek daug, tiek daugel klydę.

Sakykloj kalba, — keista! —
Jisai iš Galilėjos, —
Tebūnie jai atleista,
Nes daug jinai mylėjo.

Ir man be galo graudu,
Malda širdy netilpo,
Vargonai gaudė, gaudė,
Ir žvakės tirpo, tirpo. ..

• JAV LB Kultūros taryba 1000 dol. premiją paskyrė Antram Kaimui, kuris buvo daugelio jaunujų jėgų scenos mokykla ir paskatinimas.

• Teroristų Paryžiuje nužudytas karo atašė pulk. leit. Charles Ray, 43 m., buvo geras katalikas. Jis mėgo auginti gėles ir atnešti į bažnyčią; dalyvavo planuojant pamaldų liturgiją, mokė mišių patarnautojus, o taip pat dėstydavo tikybą vaikams, kurie lanko valdžios mokyklas.

*Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.
Patarėjas — PROF. PETRAS JONIKAS*

DIDŽIŲJŲ RAIDŽIŲ RAŠYMAS

Kitose kalbose, pvz. anglų, didžiosios raidės daug dažniau vartojamos, negu lietuvių kalboje. Ten visuose pavadinimuose, susidedančiuose iš kelių žodžių, kiekvienas žodis pradedamas didžiąja raide. Lietuvių kalboje laikomasi visiškai kitokio principo — tokiuose pavadinimuose tik pirmasis žodis rašomas didžiąja raide, o kiti — paprastai mažosiomis. Taip, pavyzdžiui, straipsnių antraštėse tik pirmasis žodis rašomas didžiąja raide, taip rašomi ir knygų pavadinimai, pvz.: "Dainavos šalies senų žmonių pavadinimai". Žurnalų ir laikraščių pavadinimuose iki šiol iš tradicijos kiekvienas žodis buvo rašomas didžiąja raide, pvz.: "Tėviškės Žiburiai", "Laiškai Lietuviams", "Skautų Aidas". Dabar jau šios tradicijos atsisakyta ir, vienodinant rašybą, suvienodinta taip pat knygų, laikraščių ir žurnalų vardų rašybą — tik pirmasis žodis rašomas didžiąja raide. Tad dabar rašome: "Tėviškės žiburiai", "Laiškai lietuviams", "Skautų aidas" ir pan.

Po ilgesnių diskusijų pagaliau Lietuvoje buvo nutarta, kad įstaigų, įmonių ir organizacijų pavadinimų, susidedančių iš dviejų ar daugiau bendrinės reikšmės žodžių, tik pirmasis žodis rašomas didžiąja raide, pvz.: *Lietuvos dailės muziejus, Lietuvos Vytauto Didžiojo universitetas, Čiurlionio galerija, Čikagos aukštesnioji lituanistinė mokykla, Pedagoginis lituanistikos institutas, Lietuvos žemės ūkio ministerija, Panevėžio dramos teatras, Medicinos darbuotojų profesinė sąjunga, Rašytojų klubas* ir t.t.

Jeigu įstaiga, įmonė ar organizacija turi sąlyginį pavadinimą (rašomą kabutėse), didžiąja raide rašomas tik šis pavadinimas: kai pastarasis susideda iš dviejų ar daugiau žodžių, didžiąja raide rašomas tik pirmasis to pavadinimo žodis, pvz.: *saldainių fabrikas "Birutė", viešbutis "Metropolis", lietuviška valgykla "Nida", teatras "Vaidila", radijo programa "Tėviškės aidai"* ir pan.

Jeigu sudėtiniame pavadinime yra kitas oficialus pavadinimas, t.y. pirmojo padalinys, jis taip pat pradedamas didžiąja raide, pvz.: *Vytauto Didžiojo universiteto Filosofijos fakultetas, Lietuvos žemės ūkio ministerijos Miškininkystės departamentas* ir pan.

Ši taisyklė atrodo labai paprasta, bet ją gali šiek tiek sukomplikuoti kai kurios išimtys. Pačių aukščiausių valstybinių, politinių partijų, visuomeninių bei mokslinių organizacijų, taip pat aukščiausių mokslo įstaigų ir ypatingos reikšmės dokumentų pavadinimų visi žodžiai siūloma rašyti didžiosiomis raidėmis, pvz.: *Lietuvos Seimas, Pasaulio Lietuvių Bendruomenė, Amerikos lietuvių Taryba, Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas, Lituanistikos Institutas, Lietuvių Katalikų Mokslo Akademija, Lietuvos Statutas, Lietuvių Charta* ir pan. Čia, žinoma, bus sunku nustatyti ribas, kurios institucijos yra "aukščiausios" ir kurios ne. Visiško vienodumo čia turbūt nepasieksime.

Ilgus pavadinimus įprasta spaudoje trumpinti. Apie tuos sutrumpinimus prof. A. Salys rašo:

"Ilgai pavadinimai neparankūs vartoti. Todėl, ypač periodinėje spaudoje, vienaip ar kitaip trumpinami. Pvz. Lietuvių Romos katalikų susivienijimas Amerikoje ir Susivienijimas lietuvių Amerikoje spaudoje paprastai trumpinami raidėmis LRKSA ir SLA, bet šiaip kasdienėje kalboje trumpiniu vardu eina Susivienijimas, o prireikus skirti, pridedama katalikų, tautininkų (tautiškasis). Taip pat ir Amerikos lietuvių Romos katalikų federacija (ALRKF) sutrumpintai pavadinama katalikų Federacija, o savybėje stačiai Federacija. Ir tai todėl, kad čia raidinės santrumpos net liežuvį

lūžtant neištariamos. Bet kitos vėl, kaip BALF, VLIK, ALT, ALVUD, BATUN, sudaro lietuvių kalbai fonetiškai įmanomas žodiškas garsų samplaikas ir todėl, gavusios galūnes, išvirsta kaitomomis santrumponėmis. Jau senokai imta rašyti Balfas, Vilkas, Alta ir Altas, paskutiniu metu pasirodė net Batunas. Kitų vėl rašoma BALFas, ALTa, ALTas, BATUNas. Pastarasis rašymas, tiesa, brėžte pabrėžia pridėtą galūnę. Bet nieko nenustotume ir vien pirmąją raidę rašydami didžiąją. Santrumpos iš spaudos yra jau tiek įprastos, jog vargu ką galėtų suklaidinti ir vien pirmąją didžiąją raidę rašant. O, be to, jos su mažosiomis raidėmis prilydinėtomis galūnėmis nekaip ir atrodo. Toks rašymas bene ir rinkėjui daugiau gaišto sudarytų. Išvedę tokią rašybą, būdami nuoseklūs, turėtume kerėbliškai rašyti ir VLIKininkai, VLIKinis, VLIKiškas, suVLIKINTI, taip pat už ALTą ALTiškesnis. Atsirado dar rašančių: VLIK-as, VLIK-ui, VLIK-an, BALF-ui ir net ALT-ba, ALT-bos, ALT-bai, ALT-bą (greta su ALT-os ir ALT-oje), LB-nės, LB-nėje, JAV-bių, JAV-bėmis. Bet vietoje LFB kažkodėl ten pat nerašoma LFB-lių, LFB-liai, LFB-liams.

Vienodumo sumetimais rašytina: Balfas, Vlikas ir automatiškai Altas, Alvudas, Batunas. Išimtis būtų tik įprastinė Elta” (Antanas Salys, Raštai, I, p. 114-115).

O dėl ko Elta yra išimtis, puikiai paaiškina prof. P. Jonikas:

”Formos *Elta* galūninė -a yra pradinė raidė paskutiniojo žodžio (*agentūra*), kuris įeina į šios raidinės santrumpos pagrindą. *Elta* yra susidariusi iš *ELTA* (taigi iš *Lietuvos telegramų agentūros* žodžių pradinų raidžių). Kadangi čia santrumpos išvirsti žodine forma trukdė pradinė *lt-* garsų samplaika, svetima lietuvių kalbai (tiksliau — saviesiems, lietuviškos kilmės žodžiams), ši samplaika perskirta į *el-t* (matyt, *l* garsą pakeitus jo pavadinimu *el*). Tuo būdu buvo gauta lengvai ištariama žodinė garsų samplaika *elta* (*Elta*)” (žr. ”Draugas”, 1980 m. kovo 22 d.; ”Laiškai lietuviams”, 1980 m. birželio mėn.).

Taigi ir prof. A. Salio, ir prof. P. Joniko teigimu, turėtume rašyti: *Altas, Vlikas, Balfas* ir pan.

TRUMPAI IŠ VISUR

- Jonas Paulius II sausio 6 d. įšventino vyskupais devynis kunigus, jų tarpe buvo įšventintas ir lietuvis arkivyskupas Jonas Vytautas Bulaitis, kuris paskirtas nuncijumi trijose Afrikos respublikose: Centro Afrikos, Kongo ir Čiado. Šventinimo apeigose dalyvavo apie 50 lietuvių, jų tarpe ir vysk. A. Deksnys. Dalyvavo naujojo arkivyskupo penki broliai ir trys seserys, kurių viena yra vienuolė. Ark. Bulaitis yra septintas vaikas 11 vaikų šeimoje, gimęs ir augęs Anglijoje, dabar turi 48 m. amžiaus. Jo tėvas buvo amatininkas.

- JAV Kongreso narių ryšys su religija yra stiprus. Tai paskelbė Minneapolio tyrimų institutas, nustatęs, kad 95% kongreso narių tiki Dievą, 37% nors kartą savaitėje paskaito Šv. Raštą, 81% tiki į gyvenimą po mirties, 80% tiki, kad Šv. Raštas yra Dievo žodis. Tokie tyrimų rezultatai paskelbti žurnale ”Psychology Today” ir pasirodys naujoje knygoje: ”Religion on the Capitol Hill”.

- Londone įvyko tarptautinis jaunimo maldos sąskrydis, kuriame dalyvavo apie 20.000 jaunimo. Jie savo malda siekė krikščionių santarvės ir visuotinio susitaikymo.

- Šveicarijos katalikų vyskupų konferencija ir protestantų Bažnyčios vykdomoji taryba bendru laišku kreipėsi į Čekoslovakijos prezidentą Husek, reikšdami susirūpinimą didėjančia toje šalyje tikinčiųjų priespauda. Ypač suminėtas sunkiomis bausmėmis nubaudimas 6 piliečių už tariamą prekiavimą religiniais reikmenimis. Tame laiške pareikštas kvietimas Čekoslovakijoje įgyvendinti Helsinkio susitarime pažymėtus religinės laisvės principus.

- Čekoslovakijos teismas nuteisė 7 mėnesius kalėti kunigą Frantisek Lizna už tai, kad jis parašė savo seseriai Anglijoje laišką, kur papasakojo, kaip nelengvas kunigo gyvenimas komunistinėje šalyje.

- Čekoslovakijoje daugiau kaip 100 saugumo policijos tarnautojų drauge su policininkais ir automatais ginkluotais kariais, budinčiais ant stogo, apsupo senelių kunigų namus Moravece, kur gyvena apie 110 pareigų nebegalinių eiti kunigų, globojamų domininkonių seselių. Padarę nuodugnią kratą, įsibrovėliai pagrobė religinio turinio skaidres, rekordavimo aparatus ir įrašytas juosteles, maldaknyges, laikrodžius, skutimosi įrankius, radijo apa-

ratus, kavos atsargas, rašomąsias mašinėles. Per-eitų metų rudenį Čekoslovakijoje 8 katalikai buvo nuteisti už "nelegalius" religinius veiksmus: septyni už religinės literatūros platinimą, o kunigas J. Kor-dik, 33 m., už aukojimą mišių, kai jam buvo atim-tas leidimas atlikinėti kunigo pareigas.

- Egipto prezidentas Hosni Mubarak sausio 30 d. aplankė popiežių Joną Paulių II. Spėjama, kad be kitų dalykų buvo aptartas Mubarako pasiūlymas Jeruzalę padaryti tarptautiniu miestu.

- Prezidentas Ronald Regan birželio 7 d. aplan-kys popiežių Joną Paulių II. Po apsilankymo Ro-moje ir Vatikane prezidentas vyks į NATO (Šiaurės Atlanto sąjungos) vadovų pasitarimą Briuselyje birželio 9-10 dienomis.

- Vatikano filatelijos tarnyba išleido savo pašto ženklų albumą, apimantį nuo 1977 iki 1980 m. Albu-mas italų, anglų, prancūzų, vokiečių kalbomis, spal-votas.

- Portugalijos sostinės Lisabonos miesto taryba padovanojo sklypą, ant kurio bus pastatyta to mies-to globėjo šv. Antano bazilika pačiame miesto cent-re.

- Vokietijoje daugiau negu 5000 karių meldėsi už taiką Koelno katedroje. Pamaldoms vadovavo Vo-kietijos vyskupų konferencijos pirm. kard. Hoeffner. Drauge dalyvavo ir Vokietijoje esančių anglų ir belgų igulų kariai.

- Vakarų Vokietijoje 1980 m. katalikų skaičius prašoko liuteronų skaičių. Apie tai paskelbė naujai išleistas Evangelikų Bažnyčios metraštis. Iš 61 mi-lijono gyventojų V. Vokietijoje katalikų yra 43%, o liuteronų 42%. Prieš 20 metų V. Vokietijoje liutero-nai sudarė 51%.

J. Pr.

"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" METINĖ ŠVENTĖ

Balandžio 18 d., Atvelykio sekmadienį, bus metinė "Laiškų lietuviams" šventė. 4 val. po pietų bus mišios Tėvų jėzuitų kop-lyčioje. 5 val. — vakarienė Jaunimo centro didžiojoje salėje. 6 val. dainų ir dailiojo žo-džio koncertas. Atlieka Elena Blandytė, akompanuojant Manigirdui Motekaičiui.

Staliukai užsisakomi iš anksto.

Prieš koncertą bus įteikiamos premijos konkurso laimėtojams. Straipsnius jau bai-gia skaityti vertinimo komisija: Regina Ku-čienė, Pranas Razminas, Emilija Sakadols-kienė, Marija Stankuvienė-Saulaitė ir kun. Anicetas Tamošaitis, S.J.

"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" EKSKURSIJA

Susidomėjimas šių metų ekskursija į Portugaliją, Ispaniją, Maroką ir Prancūziją yra labai didelis. Turėjome prašyti lėktuve ir viešbučiuose papildomų vietų. Šiaip taip gavome. Tad dabar dar galime priimti aš-tuonis keleivius, tik reikia skubiai registruo-tis: American Travel Service Bureau, 9727 S. Western Avė., Chicago, IL 60643. Telef. 238-9787.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Aloyzas Baronas. TRISDEŠIMT ISTORIJŲ SUAUGUSIEMS. Novelės. Išleido Lietuviškos knygos klubas 1981 m. Viršelis Nijolės Palubinskienės. 176 psl., kaina 8 dol.

Česlovas Butkys. TEISĖJO ATSIMINIMAI. Aplankas ir viršelis Jonės Karužaitės. Išleido Liet. knygos klubas 1982 m. 318 psl., kaina 10 dol.

ATOGRAŽŲ SAULĖ. Ispanų Amerikos naujosios poezijos antologija. Išvertė Povilas Gaučys. Reda-gavo Stasys Goštautas. Kalbą peržiūrėjo Pranas Razminas. Aplankas Vytauto O. Virkau. Išleido "Rū-ta" Čikagoje 1981 m. 588 psl., kaina nepažymėta.

CHRONICLE OF THE CATHOLIC CHURCH IN LITHUANIA. No. 48. Leidžia Kunig" Vienybė, 351 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207.

LITUANUS. Volume 28, No. 1. Šį numerį redagavo Antanas Klimas. Adresas: Lituanus, 6621 S. Troy, Chicago, IL 60629.

Į LAISVĘ. Nr. 83/1203. Politikos žurnalas. Leidžia Lietuvių Fronto bičiuliai. Redaguoja Vacys Rociū-nas. Adm. adresas: 14 Thelma Dr., Bakersfield, CA 93305.

ŠVIETIMO GAIRĖS. Nr. 26. Lietuviškojo ugdymo žurnalas mokyklai ir šeimai. Redaguoja Stefani-ja Stasienė, 18112 Windward Road, Cleveland, Ohio 44119. Adm. Juozas Plačas, 3206 W. 65th PL, Chi-cago, Illinois 60629.

PIRMIEJI ŽINGSNIAI. Kr. Donelaičio lituanistinių mokyklų mokinių laikraštėlis. Nr. 2 /90/. Spaudai paruošė Danutė Bindokienė. Finansuoja Mokyklų tėvų komitetas.

Nuoširdi padėka „LAIŠKŲ LIETUVIAMS“ rėmėjams

42 dol. aukojo P. A. Raulinaitis.

22 dol. aukojo O. Jankevičiūtė.

20 dol. aukojo A. Šležas.

Po 17 dol. aukojo: M. Vygantas, K. Girvilas, kun. A. Bartkus.

Po 16 dol. aukojo: kun. J. Pragulbickas ir J. Žiūraitis.

15 dol. aukojo Omahos lietuvių moterų klubas.

Po 12 dol. aukojo: O. Žukienė, kun. L. Dieninis, L. Raslavičius, V. Norvilas, O. Šimaitienė, J. Jodelė, E. Vasyliūnienė, S. Juškus, A. Alkaitis, A. Dronsatavičius, J. Klimas, J. Balbatas, J. Kaknevičius, kun. M. Kirkilas, J. Telson, H. Pakalnis, D. Ziūraitienė.

Po 10 dol. aukojo: P. Prankienė, M. Užgiriienė, M. Utz, F. Tallat-Kelpša.

Po 9 dol. aukojo: J. Talandis, kun. P. Ragažinskas, J. Steponaitis, A. Saulis.

Po 8 dol. aukojo: M. Kasniūnas, K. Aukštkalnis, B. Šaulytė.

Po 7 dol. aukojo: K. Majauskas, S. Vaišvilienė, Z. Korius, O. Kindurienė, E. Diminskienė, A. Tamošiūnas, A. Stankaitis, J. Adomaitis, J. Samaitis, S. Paketuras, V. Stankus, J. Jankauskienė, S. Petrulis, M. Vilutienė, S. Leikus, M. Kuprionienė, A. Mikėnas, P. Gruodis, A. Barkauskienė, L. Bagdonas, A. Maskoliūnas, A. Drazdys, V. Aviža, N. Šumskienė, L. Vilūnienė, M. Šalučkienė, S. Jankauskas, A. Karaitis, G. Čapkauskienė, E. Lukošienė, K. Baltramaitis, L. Dainauskienė, A. Rimkus, G. Senkevičienė, A. Stropienė, K. Sakys, V. Sniolis, kun. J. Gabrys, vysk. A. Deksnys, J. Janušauskas, R. Korzonas, V. Velža, A. Milčienė, J. Skladaitis, O. Motusaitienė, V. Kazlauskas, A. Grybauskas, J. Kriščiukaitis, A. Malinauskas, V. Gečas, V. Dailidkienė, P. Balandienė.

Po 6 dol. aukojo: S. Žilevičius, J. Fedar, J. Turčinskas, P. Burokas, A. Senkus.

Po 5 dol. aukojo: V. Mažeika, S. Rutkauskas, S. Astrauskas, S. Graužinienė, J. Latvys, L. Stasiūnienė, J. Ališauskas, O. Alčiauskienė, A. Lesevičius, K. Rimas, V. Zadeikienė, Z. Samuolis, E. Kvedarienė, L. Vansauskienė, B. Lukas, E. Pagirienė, J. Puteris, J. Povilaitienė, A. Baleišienė, J. Ardys, A. Lauraitienė, A. Stulpinienė.

Po 4 dol. aukojo: J. Arvydas, vysk. V. Brizgys, A. Dzirvonas, V. Kamaitis, V. Kezinaitis, A. Paulius, K. Augūnienė, O. Bakaitienė, V. Akelaitis, P. Besasparis, E. Repšienė, O. Gerdvilienė, A. Mačiukienė, O. Šilėnienė, V. Daugėlienė, J. Juodvalkis, V. Kazlauskas, V. Kuzma, S. Gvazdinskienė, A. Ivanauskas, G. Stančius, J. Masilionis, K. Eigelienė, J. Šoliūnas, J. Kiškis, B. Kripkauskienė, A. Kazlas, M. Monkus, K. Skaistgirys, I. Kerelienė, J. Varkalis, P. Norvilas, M. Sodonis, M. Venckus, P. Barkauskienė, L. Sidrys, M. Veluona, M. Manomaitis, J. Spurgis, S. Vilūnienė, A. Vaičaitis, S. Pumputienė, K. Eidukonis, R. Pranckienė, V. Maciejauskienė.

Po 3 dol. aukojo: P. Jakūbaitis, A. Skučienė, L. Gaigalienė, O. Aleknienė, A. Varneckas.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakis. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Telef. 737-8400. Nekalto Prasidėjimo Šv. Marijos Seserų spaustuvė, Putnam, CT 06260. Metinė prenumerata — 8 dol., atskiras numeris — 80 centų.